

ÇÜRÜK ELMA

Yazan : ATILA ALPÖGE

de

ÇÜRÜK ELMA

TIYATRO KİTAPLARI : 13

den seçilerek. —

Fayıl 8

ÇÜRÜK ELMA

2 bölümlük oyun

Yazan : Atila Alpöge

de yayınevi

BİRİNCİ BASKI : TEMMUZ 1962

de yayınevi

Istanbul, Cağaloğlu, Nuruosmaniye Caddesi 92. Tel: 22 85 87

*Sayfa düzeni : Metin Yasavul; Dizgi : Erdoğan Kentürk;
Tertip : Naim Kalebas; Düzelti : F. Bengü; Baskı: Ziya Ketahte*

İSTANBUL MATBAASI
Nuruosmaniye Cad, 90

BİRİNCİ BÖLÜM

Perde karanlıkta açılır. Işıklar yanar. Bir boşluk. Sadece 5 iskemle ve 5 kişi. Birbirlerinin aynı olan iskemlelerden biri tam ortada geride, seyirciye dönük. Biri sağ önde, biri sol önde, seyirciye yan duruyorlar. Diğer ikisi de sağdaki ile ortadakinin ve soldaki ile ortadakinin aralarında. Böylece bir yarım daire kurmuşlar; dairenin merkezine bakıyorlar.

Oyuncular bir örnek giyinmişler : kolları biraz sıvanmış, yakası açık beyaz gömlek; düz, basit, maviye kaçan açık gri renkli, paçasız bir pantolon; ayaklarda da bir örnek siyah, hafif bir ayakkabı, belki de bir bale pabucu.

Oyunculardan biri orta iskemleye oturmuş, yığılmış, kolları iki yana sarkmış, başı öne düşmüş. Ötekiler önünde ona doğru uzanmışlar, eğilmişler. Saklıyorlar onu.

Işıklar yanınca böyle görünürler. Oturana çevrelemişler, gizlemişler, sırtları seyirciye dönük, eller açık, öne doğru uzanmışlar, bir diz bükülmüş, bir ayak gerilmiş. Hareketsizlik. Bir heykel sanki.

Sonra yavaşça toparlanırlar. Hep beraber. Geriye ve yanlara doğru arka arka giderek açılırlar. Hep beraber. Simetrik bir hareket. İskemlelerin önüne gelince dururlar. Yüzleri oturana dönük, ona bakıyorlar.

Ortadaki yavaş yavaş başını kaldırır. Ağır ağır konuşmaya başlar.

ORTADAKİ. Bırakın beni haykırayım. Bırakın beni haykırayım. Bırakın haykırayım, bırakın beni.

Donuk bakışlı, soluk renkli genç yüzleri haykırayım. Düşük omuzları, güvensiz omuzları, acılı gözleri. Uzun yıllardır boğazımda düğümlenen sözleri bırakın haykırayım.

Nedendir bilir misiniz

Bilerseniz der misiniz bana

Nedendir

Genç yüzlerdeki solgunluk
Genç yüzlerdeki donukluk
Bir köşebaşında birden omuz silkip geçtiğiniz genç
adam
Nedendir öyle
Düşünür müsünüz
O adımlar niye beceriksiz
O konuşma niye saldırgan
O eller niye haşin
Niye küfrederek sevişir
Neden hoşlanmazsınız ondan
Niye sevmezsiniz
Bilir misiniz

Bırakın beni haykırayım. Ufak bir çocuğun yanağındaki tokadı. Gözyaşlarını. Kırılan hevesleri, ezilen duyguları. Okula doğru zorla sürüklenen ayakları. İsteksizliği, il-küsiusüzlüğü.

Adım adım, parça parça yaklaşıyor yüzler, sesler, anlar, duygular. Bir baba, bir oğul, bir amca, bir öğretmen. **ÖTEKİLER.** (*Kendi kendilerine.*) Beş yıl önce bir sokak başında gördüğüm bir baba oğul.

- Okulun karanlık koridorundaki bir çift korkulu göz.
- Kapıda bağırarak isteyip bağırılmayan, hürsından ağlayan biri.
- Yaşlı bir adamın hor görüp sinirlendiği delikanlı.

ORTADAKİ. Boğazıma kadar dolduğum hatıralar. Adım adım, parça parça yaklaşıyorlar. (*Ötekilere.*) İster misiniz anlatayım? Anlatsam dinler misiniz? Bunları. Geldikleri gibi.

- Parça parça.
- Kopuk kopuk.
- Bölük pörçük.
- Damla damla.
- Ben bir babayım şimdi.
- Ben bir oğul.
- Ben bir çocuğum şimdi. Beş yaşında.
- Ben bir kardeş.

—. Bir öğretmen.

—. Öğrenci.

—. Amca.

—. Dayı.

ORTADAKİ. (*Ayağa fırlar.*) Bırakın bizi haykıralım boşluklara. (*Arkasını döner. Hepsinin arkası dönük.*) Çığlık çığığa. Soluk soluğa. İyi beslenmemişlerin, kötü yetişmişlerin türküsünü söyleyelim. Çürük elmaların türküsünü! (*Sessizlik. Bir anlık bir duruş. Sonra yavaş yavaş geriye dönmeye başlarlar. Hallerinde, davranışlarında bir değişim başlar. Çocuklaşurlar sanki. Yüzlerde çocuksu bir neşe, yavaş yavaş dönerler. Sanki ilkokul öğrencileri. Zaten bu beş kişi bütün oyun boyunca kalıptan kalıba girecekler. Bir an biribirlerine bakarlar. Sonra hep birden ufak çığıklar atarak önde sıralanırlar, çekişmece oyununa başlarlar. Bir tarafta iki kişi, bir tarafta üç kişi. İki kişi elele çekişiyor, ötekiler bellerinden sarılmış. Çekişme biraz sürer. Birinin eli kayar, yere yuvarlanır.*)

ÖTEKİLER. (*Etrafında dönerek.*) Çürük elma, çürük elma! Çürük elma, çürük elma! (*Kafasına, sırtına vururlar.*) Yuh! Deli deli, kulakları küpeli! Adı Veli, kendi deli, kırkdokuz elli!

ALAY EDİLEN. Anneme söylerim ama! (*Ötekiler yavaş yavaş yaklaşurlar.*)

ÖTEKİLER. Elim sende! (*Kaçışurlar. O peşlerine düşer yakalayamaz.*)

ALAY EDİLEN. Ben oynamıyorum, bana ne?

ÖTEKİLER. Mızıma, mızıma! Mıstık, Mıstık! Arabaya kıstık! Mumunu yaktık! Seyrine baktık!

ALAY EDİLEN. Hadi çelik çomak oynayalım.

—. Aptallar, bende top var, top oynayalım.

—. Haydi!

—. Gel seninle ayak yapalım.

—. (*Ayak yaparlarken.*) Ben oynamıyorum. Hile yapıyor!

—. Hadi be! Sen seç bakalım, hamam parası!

—. Sana hamam parası!

- . *(Yüzünü karışlar.)* Sana hamam parası. Nah! *(Ötekiler ayırır.)*
- . Bana ne, ben kazandım, takımımı seçerim. Hiç! Bunu aldım.
- . Ben de bunu!
- . Ben de bunu!
- . *(Kendi takımının iki kişi, karşı takımın da üç kişi olduğunu görür.)* Ben oynamıyorum. Top benim değil mi, hiçbirinizi oynatmıyorum.
- . Ne yapalım, ben çıkarım, hakem olurum. *(O zaman takımlar denk oluyor. Top sahibi nazlıca nazlıca razı olur.)* Hadi, hava yapıyorum. *(Topu havaya atar. Ortada top yok. Zaten bütün oyun boyunca aksesuar kullanılmaz, hep var kabul edilir... Maç başlar; koşuşma, itişme, tekmeleşme; kısa sesler.)*
- . Goll!
- . Yuh! Golmiş! Top sizin kalede!
- . Ya o giden neydi?
- . Aptal, pabucun. Güya şüt çektin pabuç gitti.
- . Hiş! Öğretmen geliyor, öğretmen! *(Hemen iskemlelerle bir sınıf yaparlar, ayakta dizilirler. Deminki hakem zaten maçı uzaktan seyrediyordu. Gerilerden, çocukluktan çıkmış olarak gelir. Artık öğretmendir o.)*
- ÖĞRETMEN. *(Onların karşısında durur.)* Günaydın!
- ÖTEKİLER. Türküm, doğruyum, çalışkanım, Yasam küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak... *(Bu böyle anlamsız, ifadesiz bir sesle sürer gider. Bu arada itişmeler, çimdikler...)* ... Varlığım Türk varlığına armağan olsun. İyi gün! *(Ve hemen, biri yanındakine)* Domuz! *(ÖĞRETMEN duymaz. Otururlar.)*
- ÖĞRETMEN. Ellerinizi göğsünüzde kavuşturun. Elleri sıra altına sokmak yasak. Pantolon cebine sokmak da yok. Size kaç defa söyleyeceğim. Dik durun. *(Herkes kazık gibi. Rahatsız bir durum.)* Hah şöyle! *(Biri elini aşağıya indirecek olur.)* Sen elini niye indirdin?
- . Öğretmenim, kaşınmam geldi.
- ÖĞRETMEN. Kaşınma, maşınma yok! Sonra, bahçede ba-

ğırnak yasak! Koridorda koşuşmak yasak! Yerlere oturmak yasak! Toprakla oynamak yasak! Hepsi yasak. Şimdi dersimiz : okul-aile birlikleri. Okul-aile birliği nedir? Okul-aile birliği okulu aileye, aileyi okula birleştiren birliktir. Bu sayede okulla aile bir gibi olur. Birleşik çalışırlar. Okul-aile birliği bu birleşmeyi sağlar. Böylece birleşmiş olan okulla aile birleşik çalışmanın sonunda bir sonuca varırlar. Bu bir sonuç : bir olan sonuçların birliğidir. İşte bir okul-aile birliği böyle bir birleştirici bir amacı olan bir birliktir. Okulumuz okul-aile birliğinin kuruluş yılı, kaç üyesi, kaç başkanı, kaç başkan yardımcısı, kaç yazmanı, kaç saymanı, kaç yönetim kurulu, kaç yönetim kurulu üyesi, kaç yönetim kurulu yedek üyesi olduğu, hep sorulup öğrenilecek; ben yarın bunlardan aktif metotla test usulü yoklama yapacağım. Sen, gel bakalım, bize okul-aile birliğinin çalışmalarını anlat. (*Kendi öğrenciler arasına gider; oturur. Öğrenci onun yerini alır.*)

ÖĞRENCİ. (*Ufacık bir çocuk sanki.*) Bizim okul-aile birliğimiz bir birleşim aracıdır. Yani aracılık yapar. Böylece aracılık yaparak çok faydalı çalışmalar yapmıştır. Bu yıl da çok faydalı çalışmalar yapmıştır. (*Sesi, davranışları yavaş yavaş değişir. Büyüyor sanki; onu dinleyenler de öyle. Oturuşlar, dinleyişler hep değişir.*) Piyasada var olan bütün kovboy filimleri, bütün tarzın filimleri, bütün hırsız polis filimleri bir yıl gibi kısa bir zaman içinde başarıyla ve küçük kardeşlerimizin ilgileri arasında gösterilmiştir. Sağlanan gelirlerle öğretmenler ve veliler için bir tanışma çayı hazırlanmıştır. Şatafatlı geçen toplantıda sekiz yaşındaki yavrularımızın samba, rumba, mambo, rock'n roll numaraları büyük ilgi çekmiştir. Bu gösteriyi hazırlayan öğretmenlerimizin gazetelerde fotoğrafları çıkmıştır. Eğitim meselesini sosyal bir görüşle ele alan birliğimiz, yavrularımıza dans öğreterek onları sosyal hayata hazırladığına inanmaktadır. Efendim, konferansımız burada sona ermektedir. (*Alkışlanır. Yerine otururken,*

ötekiler hem el çırpar, hem bağırlar.)

ÖTEKİLER. Bravo! Yuh! Yaşsa! Uyuttun gene hadi! Sa-
yende bir ders kaynadı, helâl olsun! *(Bu gürültü ara-
sında içlerinden biri kürsüye doğru yürür.)*

— Kesin gürültüyü! Ders zili çaldı! Biraz imtihan yapı-
lım bakalım. *(Ötekiler birden irkilir.)*

ÖTEKİLER. Ne? Aaa!!

ÖĞRETMEN. *(İçlerinden birine.)* Sen gel bakalım.

— Aman hocam.

ÖĞRETMEN. Amanı, zamanı yok. Gel buraya!

— *(Arkadaşlarına.)* Diretsenize be! *(ÖĞRETMEN'e.)*
Yorgunuz hocam.

— Yeni maç yaptık.

— Sağlam kafa sağlam vucutta bulunur.

— Yarına hocam, yarına.

ÖĞRETMEN. Fazla konuştun. Gel buraya!

HEPSİ. *(Bir ağızdan bağırlar.)* Yarına! Yarına! Aslan Ho-
ca! *(En arkadaki kestiriyor. Rahatsız olur gürültüden.)*

ARKADAKİ. Susun be! *(Arkadaşları ona kızarlar.)*

— *(ARKADAKİ'ne.)* Tahtaya kaldıracak. Domuzun soyu
sen de!

HEPSİ. *(Tempo tutuyorlar.)* Aslan Hoca! Aslan Hoca!

ARKADAKİ. *(İyice bağıır.)* Kesin be, uyuyamıyoruz.

ÖĞRETMEN. Ne? Kim o bağııran? *(ARKADAKİ büzülür.
En öndeki dönüp arkasına bakar. Arkasındaki de öyle
yapar. Bakışlar arkadakinde toplanır. O da arkasına
bakar. Ama kimse yok ki arkasında! Çaresiz, arkadaş-
larına bozularak ayağa kalkar.)*

ARKADAKİ. Ben bağıırdım!

ÖĞRETMEN. Ne söylenip duruyorsun; derdin ne?

ARKADAKİ. *(Hıncını almak için.)* İmtihan istiyoruz, Ho-
cam!

ÖTEKİLER. Nee?

ÖĞRETMEN. Madem ki istiyorsun, senden başlayalım.
Gel buraya!

ÖTEKİLER. *(ARKADAKİ'ne.)* Ne haber?

ARKADAKİ. Olmaz Hocam ben gelemem.

ÖĞRETMEN. Ne demek?

ARKADAKI. (*Elleri cebinde, ÖĞRETMEN'in üstüne üstüne yürür.*) Okulun eğlence günü davetiyelerini bastırdım. Vali Bey'le, Müdür Bey'le konuştum. İşim vardı. Size en iyi yerden davetiye ayırdım, Hocam.

ÖĞRETMEN. Ha! İyi ettin!

ARKADAKI. Hem amcamın babasının oğlu da ağır hasta idi. Çalışmadım. Ben artık derse yarın kalkarım.

ÖĞRETMEN. Ha! Öyle desene canım! Geç yerine!

ARKADAKI. (*Yerine giderken.*) Ne haber?

ÖĞRETMEN. (*Başka birine.*) Sen gel bakalım. (*Birinci öğrenci kalkar. Heyecandan titriyor.*) Anlat!

BİRİNCİ. (*Gözleri kapalı, ezbere.*) Angola, 7 ila 18 derece paralel daireleri ile 11 ila 22 derece meridiyen daireleri arasında bulunan geniş bir ülkedir. Yüzölçümü 1.246.700 km², nüfusu 4.000 olup.. (*Gözlerini açar.*) Kitabım 470 inci sayfasındaki yanlış doğru cetvelinin 16 ncı satırında doğrusu 4.000.000'dur, yazılıdır. (*Gözlerini kapar.*)

— (*Islık çalar.*) Yuh, aynen kitaptaki gibi. Satır satır ineklemiş.

— Kuş oğlu kuş!

BİRİNCİ. ... Nüfusu 4.000.000 olup...

— Virgül!

BİRİNCİ. ... en büyük şehri San Paula de Loanda'dır.

— Nokta satırbaşı.

BİRİNCİ. Bir yılda 4,5 ton kahve...

— Virgül!

BİRİNCİ. ... 10 ton pamuk yetiştirir...

— Noktalı virgül, küçük harfle başlayacağım.

BİRİNCİ. ... ayrıca her yıl 250 baş keçi ve 400 baş esir zenci ihraç eder. (*Gözlerini açar.*)

— Nokta ve bitti. (*Uzun bir sessizlik. ÖĞRETMEN dalmış gitmiş.*)

ÖĞRETMEN. (*Toparlanır.*) Ne oldu?

BİRİNCİ. (*Titriyor.*) Bitti efendim.

ÖĞRETMEN. Bitti mi? İki kelimeyle biter mi be?

BİRİNCİ. (*Kekeliyerek.*) Valla kitapta bu kadar...

ÖĞRETMEN. (*Başlar bağırmağa.*) Bir de utanmadan bana cevap vermeye kalkıyor. Otur yerine. Bir, anladın mı, bir! Gözün kapalı bileceksin dersini. Su gibi ezberleyeceksin. Biz gece demez, gündüz demez çalışırdık. Kandil ışığında çalışırdık, mum ışığında çalışırdık. Ekmek diye taş gibi, simsiyah mısır koçanı, süpürge tohumu yerdik. Ders çalışırken uyumayalım diye saçımızı karyolanın demirine bağlardık. Harb-i umumide sığınaklarda çalıştık.

ARKADAKİ. Sıktın be!

ÖĞRETMEN. Ben tâ yedi yaşındayken öğrendim açlığın ne olduğunu. Babamız bir dediğimizi iki etmezdi. Padişahlar gibi yaşadık. Bir Balkan harbi çıktı. Babamı da aldı, ağabeyimi de. Kayıplara karışan binlerce kişi arasında yok oldular. Ailemiz, ocağımız söndü. Doğru dürüst bir tahsil bile yapamadık. Benim bir hocamı işgal kuvvetleri vurdu. Üçü Anadoluya kaçtı. Yarım yamalak ne öğrendiysek onunla kaldık. Çocukluğumuz açlığı, sefaleti görmekte geçti. Gençliğimiz Anadolu cephelerinde kurşun yağmuru altında geçti. Heyecansız, kuru, içi geçmiş herifler! O günleri yaşamadınız ki bilesiniz. Bir vatanı kurtarmanın, bir millet olmanın heyecanı içindeydik. Fıkır fıkır kaynıyorduk. İnancıydık, heyecanlıydık. Cumhuriyetin ilânında kendimi şarkta buldum. Köy köy, kasaba kasaba dolaştım yıllarca. Sadece ben değil bütün arkadaşlarım.

— (*Hafifçe.*) 15 inci baskı.

— (*Taklitle.*) Kürt isyanında...

ÖĞRETMEN. Kürt isyanında... (*derdemez öğrenciler gülmekten katılır.*) ... şarktaydım. Onun hâtırasını hâlâ kolumda taşıyım. Kurşun kolumu deldi geçti. Yarım yamalak bilgimizle, yarım yamalak görgümüzle yepyeni bir devlet kurmaya çalıştık. Bütün gücümüzü bu yolda tükettik. Sizler için be sersemler, sizler için. Yemedik, yedirdik. Givmedik, giydirdik. Bizden daha iyi yaşayın, bizden daha mutlu olun diye. Sizler sır-

tınız pek, karnınız tok, karı-kız peşinde, koca peşinde koşuşup durun bakalım. Sonra burnunuz bir karış havada, ananızı, babanızı beğenmeyin, sizden önce yapılmış her şeyi küçümseyin; çalma çırpma öğrendiğiniz iki üç kelimeyle karşınıza geçip bilgiçlik taslayın. Züppe herifler! Saygısızlar! Çocuklarınızın sizin gibi içi boş herifler için neler diyeceğini çok merak ediyorum doğrusu. (*Sınıfta gürültüler başlar; homurtular, ayak sürtmeler...*) Biz saçınızı karyola demirine bağlayarak çalıştık. Siz, önünüzdeki üç satırı ezberlemeye üşeniyorsunuz. (*Biraz susar.*) Bunları ağabey sözü olarak dinleyin. Herkes söylemez bunları. Anladınız mı? (*Bir alkış kopar. Işın alayındalar. «Yaşa, nur ol» sesleri. ÖĞRETMEN hoşnut.*) Hadi soytarılığını bırakın. Derse devam. (*BİRİNCİ'ye*) Sen gel bakalım.

BİRİNCİ. Efendim, demin tahtadaydım.

ÖĞRETMEN. Otur yerine be! Yanındaki gelsin. (*İKİNCİ sallana sallana gider.*) Anlat bakalım bir şeyler.

İKİNCİ. Toplumun en yalınç örneğini hayvanlarda görümleriz. Örneğin, ödevlerin uzlanımı bir özgen beldeğidir. Bunlarda topluma karşı özveri duygularını imlendiren bazı olamlar bu düşünüyü berkitmektedir.

ÖĞRETMEN. (*Nasıl dinlemiş. Şaşkın.*) Ulan ne söyleyip duruyorsun?

İKİNCİ. Hocam, «toplumsal olgunun kamul sanları» bahsini anlatıyorum.

ÖĞRETMEN. Töbe, töbe del! Sen garanti küfrediyorsun.

İKİNCİ. Dersi anlatıyorum, valla!

ÖĞRETMEN. Getirin şu kitabı be!

İKİNCİ. Hocam, ben iki yıllığı. Geçen yılın kitabında böyleydi.

ÖĞRETMEN. Yahu, ondan bana ne! Sen bu yılki gibi söyle şu boku!

İKİNCİ. Peki, hocam, peki! (*Ağzını yaya yaya, alay ederek, yanlış vurgularla.*) Arzın mütenevvi yerlerinde mütevattın olan iptidai insanat sair mahlûkat gibi muammer olmaktaydı. Bize intikal eylemiş asar-ı atika-

dan iptidai cemiyetlerin mebdei hakkında vasi bir fikir temhid etmek âdeta imkânsızdır.

ÖĞRETMEN. İyi, otur yerine. Bir şeyler biliyorsun ama ağzında geveliyorsun. Beş!

İKİNCİ. Eyvallah hocam.

ÖĞRETMEN. Kalkmayan kaldı mı? (ÜÇÜNCÜ saklanıyor.) İyi! Kooperatifte bir kitap var. Onu hepiniz alacaksınız. Almayana sıfır veririm ha! 7. sayfadaki ödevi gelecek haftaya yapacağız.

— Kitap kimin hocam?

ÖĞRETMEN. Ödev resim gibi güzel olacak. Renklerle falan süsleyeceksiniz.

— Hocam kitabın yazarı kim?

ÖĞRETMEN. Ne?

— Kim yazmış kitabı?

ÖĞRETMEN. (Duraklar, sonra.) Ben!

HEPSİ. Aaa! Oooo!

ÖĞRETMEN. (Birden.) Ulan sen tahtaya geldin mi?

ÜÇÜNCÜ. Dişim ağrıyor, valla!

ÖĞRETMEN. Geç tahtaya!

ÜÇÜNCÜ. Ayağım da sızlıyor, valla billa!

ÖĞRETMEN. Tahtaya, tahtaya!

ÜÇÜNCÜ. Yani düşüp öleyim mi, hocam?

ÖĞRETMEN. Soytarılığı bırak, hadil!

ÜÇÜNCÜ. Ah, kalbim, kalbim!

ÖĞRETMEN. Anana küfredeceğim şimdi ha!

ÜÇÜNCÜ. Peki, hocam. Siz sağolun! (Tahtaya gider.)

ÖĞRETMEN. Ben numara yutmam. Bakışınızdaki anlarım.

Hemen damgayı basarım, «bu numara yapıyor!» diye.

(ÜÇÜNCÜ'ye.) Nasıl yutturamadın değil mi?

ÜÇÜNCÜ. (Pişkin.) Kusurumu bağışlayın, hocam.

ÖĞRETMEN. Gördünüz ya. Bu hepinize ders olsun. Hadi bize fizik anlat.

ÜÇÜNCÜ. Fizik mi? (Hafif.) Ulan bir şeyler fısıldayın, tek kelime bilmiyorum.

— Hangi sayfa?

— Neresi?

ÜÇÜNCÜ. Ne bileyim ben?

ÖĞRETMEN. *(Nasılsa sustuğunu farkeder.)* Ne o, bilmiyor musun?

ÜÇÜNCÜ. *(Çaresiz.)* Yo, hayır! Çok iyi biliyordum ama...

ÖĞRETMEN. Eeee!

ÜÇÜNCÜ. Unuttum.

ÖĞRETMEN. Unuttun mu?

ÜÇÜNCÜ. Unuttum.

ÖĞRETMEN. *(Kızgın.)* Ulan Türk çocuğu unuttur mu?

Birak Arap çocuğu unutsun. Otur yerine; sıfır.

ÜÇÜNCÜ. *(Telâşla.)* Hocam, tarih anlatayım. Tarih! *(Sırtır.)*

ÖĞRETMEN. *(Duraklar.)* Tarih ha?

ÜÇÜNCÜ. *(Sempatik görünmeye çalışarak.)* Tarih ya!

ÖĞRETMEN. Anlat bakalım. *(ÜÇÜNCÜ'nün yamağından makas alır. Sınıf hafiften yuhalar. ÜÇÜNCÜ bozular. ÖĞRETMEN uzaklaşırken peşinden dilini çıkarır.)*

ÜÇÜNCÜ. Ordularımız savaş meydanına geldiği zaman, düşman askerlerini mevzi almış buldu. Yıl... *(Sınıftan biri parmaklarıyla binmek işareti yapar. ... bin... (Yüzünü gösterir. ... yüz... (Eller.) ... Elli... Bin yüz elli. (ÖĞRETMEN kendi havasında.)* Düşman askerleri 1.000.000 kişiydi, bizinkiler 1.000 kişi. Hindistanlı hakemin idaresinde oyuna başladılar. *(Gülüşmeler.)* Beşinci dakikada Hüseyin sağdan gelen topu aldı. Sıkı bir sut. Avut. Kalecinin degajı İbrahime uzandı. Üzerine gelen beş kişiyi çalmlayan İbrahim topu sol açığa uzattı. Halil korner mevkiine kadar indi. Üzerine gelen beki atlattı. Topu ortaladı. Kaleci çıkışını yaptı. Topu bloke edecek. *(Bütün bunları monoton bir sesle anlatıyor. Sınıf maçı heyecanla izliyor.)* Bu sırada Abdülvahap şimşek gibi fırladı. Sıkı bir kafa. Gol!

ÖTEKİLER. Gol! *(Bu sırada ÖĞRETMEN dalgın dalgın onlara doğru bakar. Öğrenciler öksürme numarası yaparlar.)*

ÜÇÜNCÜ. Fakat yapılan muahede ile savaşa son verildi. Anlaşmanın ilk maddesi neyse ne, sana ne, nasılsın,

iyi misin, beş kuruş versene, amma da uyudu be, yeter artık nefes tükendi. Bu iş burada bitti. (Bir an.) Hocam, bitti.

ÖĞRETMEN. (Toparlanır.) Ha! İyi, geç otur yerine. Sıkı çalışmışsın. Sekiz!

ÖĞRENCİLER. (Homurdanırlar. Sesleri gittikçe yükselir.) İnsaf be!

— Amma da iş ha!

— Ulan bu ayakta uyuyor be!

— Sütçü beygiri! Süüüt!

— Yüüüt!

— Bunu müdüre şikâyet etmeyen namussuz!

— Böyle haksızlık olur mu be!

— O kadar çalıştım; bana beş verdi.

— Yürüyün gidiyoruz müdüre.

— Kalkın yürüyün. (Ayaklanırlar.)

ÜÇÜNCÜ. Yahu deli misiniz, benim başıma belâ gelecek sonra. (Herkes bağırıyor.)

— Senin sözünü etmeyeceğiz ki!

ÖĞRETMEN. (Birden bağırır.) Susun be! (Herkes susar.

Dönüp ona bakarlar. Şaşkınlık. Öteki hafifçe gülümser. Birden.) Dekman! Eller yukarı! (Ötekilerin yüzü de aydınlanır. Yavaş yavaş dağılarak bir daire kurarlar. Kovboylar gibi paytak adımlar atıyorlar. Ayaklar çarpık. Birden aynı anda silâhlarını çekip oyuna başlarlar.) Dan dan, dan! Cıv! Cıv! (Canlı, neşeli bir oyuna dalarlar. Tabancalar, makineliler, kılıçlar. Yumruk kavgaları. İskemleler devrilip duruyor. Tabii arada sırada çeşitli sözler de fırlıyor bu gürültüden.)

— Bana vadinin en çabuk silâh çeken adamı derler! Dan dan dan!

— Yol açın, hafiyesi geliyor. (Aslan Cinotri şarkısını söyliyerek iskemle ile at koşturur.)

— Kılıcım namusumdur. Sizi düelloya davet ediyorum. (Tarzan gibi bağırınlar, kızılderi taklidi yapanlar... Uzun ve hareketli bir sahne. Söz, hareket tulûatı.)

BİRİ. (Bağırır.) Taym avtl! (Herkes durur. Soluyorlar.)

Canımız çıktı. Biraz dinlenelim. (*Gülüşe gülüşe otururlar.*)

- Ama ne haber hepinizi temizledim.
- Bööö! Laf ola beri gele!
- Ya benim yumruklarım nasıl? Hepinizin çenesini dağıttım.
- Ben dev adamım be! Ölür müyüm hiç?
- Onu bunu bırakın. İyiye canımız çıktı. Nefesim tıkanıyor!
- Biz sıfır numara deliyiz ha!
- Gelin şarkı söyleyelim. Ben yeni bir tane öğrendim. Nefis bir şey!
- Son günlerde sinemaya giden varsa filim anlatsın, hadi!
- Bana bakın, şimdi size bir şarkı öğreteceğim.

ÖTEKİLER. (*Hoşlanmamış bir ifade ile.*) Hadi be!

- (*Sert.*) Hadi, hadi. Kalkın ayağa, toplanın şuraya. (*Ötekiler isteksiz, ayağa kalkar, tek sıra olurlar. Bu ağır hareket sırasında sanki yaşları yavaş yavaş küçülür.*)
- (*Daha sert ve daha ters.*) Dikkat başlıyoruz. Seslere dikkat edin, hata yapmak yok. Hata yapanları karşı tarafa dizeceğim. Sonra... (*Fena yaparım gibilerden bir hareket.*)

BİRİ. (*Hafif.*) Takım kurup karşılıklı maç yapacağız. (*Yanındaki sümürür gibi güler.*)

- Efendim? (*Ses yok.*) Sana söylüyorum. Ne homurdanıp duruyorsun?

BİRİ. (*Yapmacık bir merakla arkasına bakar, şaşkın.*) Ben mi?

- Evet sen, öküz kafa!

BİRİ. Homurdanmıyorum öğretmenim...

ÖĞRETMEN. Homurdanmıyorsun da ne yapıyorsun. Merak etme, dediklerini anladım.

BİRİ. Homurdanmıyordum, böğürüyordum.

ÖĞRETMEN. (*Bozular, fakat anlamamazlığa gelir.*) Sen gel bakayım yanıma. Gel.. (*Öteki çekingen, dayak yiyeceğinden korkuyor.*) O şarkıyı en iyi sen söyleyeceğe benziyorsun. Gel söyle! Hadi bakalım şarkı söylerken

de dilin açılısın.

BİRİ. Öğretmenim...

ÖĞRETMEN. Ses kesini! (Ötekiler fıkır fıkır gülerler.)

Başlıyoruz! Beni iyi dinleyin..(Berbat bir sesle.)

Türk çocukları, Türk çocukları

Gözler ileri, başlar yukarı

Yarınki hayat yurt ufukları

Her şey sizindir Türk çocukları

(Birden, biraz önce yanına çağırdığı çocuğa.) Söyle bakalım sözlerini.

BİRİ. (Bitmiş.) Şey... Ee.. Türk çocukları, Türk çocukları

Gözler yukarı başlar aşağı

(Ötekiler güler.)

ÖĞRETMEN. (Çok sert.) Dikkat et!

BİRİ. Ediyorum, öğretmenim.

ÖĞRETMEN. Ne dediğini duyuyor mu kulaklarım?

BİRİ. Duyuyor valla!

ÖĞRETMEN. Tekrarla.

BİRİ. (Korka korka.) Türk.. çocukları... Türk.. ço..cukları...

ÖĞRETMEN. Eeee!

BİRİ. (Bir çırpıda.) Gözler yukarı başlar aşağı. (Ötekilerin kahkahası.)

ÖĞRETMEN. Söylediğin gibi yap bakayım.

BİRİ. Nasıl, öğretmenim?

ÖĞRETMEN. Gözler yukarı (BİRİ yukarıya bakar.) Başlar aşağı. (Gözler yukarıda, baş öne eğilmiş, çok gülünç bir durum.) Yani Türk çocukları böyle mi olacak? (Ötekiler kırılıyor. ÖĞRETMEN birden en çok gülene.) Sen söyle bakayım doğrusunu!

— (Birden aptallaşır, gülmesi kesilir. Acıklı bir sesle.)

Türk çocukları, Türk çocukları

Gözler aşağı başlar yukarı.

(BİRİ, ÖĞRETMEN'in arkasında, arkadaşının söylediği durumu taklit eder; alay ediyor; intikam alıyor sanki.)

ÖĞRETMEN. Aptallar! Sersemler! İki sözü aklınızda tutamıyorsunuz. İyi dinleyin, tekrarlıyorum. (Şarkıyı söy-

ler. Hadi, hep beraber! (Şarkı başlar. Kakafoni. ÖĞRETMEN perişan. BİRİ avaz avaz bağırıyor. ÖĞRETMEN ona.) Yiyeceksin tokadı ha! (Şarkı biter.) Şimdi ikinci bölümü söylüyorum.

Çocuklar aziz vatan malıdır
Ulu ağacın birer dalıdır
Yardım görmeli bakılmalıdır
Özü ateşli Türk çocukları.

Haydi, hep beraber söyleyelim. (BİRİ çatlak bir sesle Türk çocukları diye birinci bölüme başlar, tokadı yer.) Aptal! Alay mı ediyorsun? (Çocuk huçkırıyor.) Sizler susun; tek başına bu söyleyecek! Başla hadi. (BİRİ huçkırıktan cevap verecek halde değil.) Sana başla diyorum. (ÖĞRETMEN canavar gibi. Çocuğun kulağına asılmış; büküyor, büküyor.)

BİRİ. Öğretmenim!

ÖĞRETMEN. (Tokatlar.) Öğretmeni möğretmeni yok. Büyüklerinle alay etmeyi bilirsin, değil mi? Hadi başla! (Çocuk huçkırıklardan boğularak Çocuklar aziz vatan malıdır, diye şarkıyı söyler.)

ÖĞRETMEN. Hadi, hemen tek sıra olun, resmigeçite gidiyoruz.

— Nereye gidiyor muşuz?

— Resim çektirmeye bel!

ÖĞRETMEN. Hem yürüyeceğiz, hem şarkı söyleyeceğiz. Önce sol ayakla başlayacağız.

— Şarkıya mı öğretmenim?

— (ÖĞRETMEN tam ters bir söz söyleyeceği sırada.) Sol ayak hangisidir öğretmenim?

ÖĞRETMEN. (Patlayacak; kendini güç tutar.) Sıraya girin; sırayı bozmayın. Ben nasıl başlayacağımızı göstereceğim. Dik durun, dik durun! Unutmayın: gözler ileri, başlar yukarı! (Zorlama ve gülünç bir duruşta çocuklar.) Şimdi... sol adımımızı şöyle atarken..

— (Telâşla.) Öğretmenim, göremiyoruz.

ÖĞRETMEN. (Patlar.) Salaklar, baksanıza yaptıklarına.

— Öğretmenim, gözlerimiz ileri, başlarımız yukarı nasıl

bakabiliriz?

ÖĞRETMEN. (*Çöker.*) Rahat, peki rahat! (*İç çeker.*) Sol adımımızı şöyle...

— Öğretmenim niye hep sol ayakla başlanır. Sağla başlasak olmaz mı?

ÖĞRETMEN. Susun! Aptallar! Sersemler! Allahın belâları! (*İteler.*) Sıraya gir, dik dur, konuşma, bakma, kırmıldama, nefes alma! (*Bağırır.*) Tek söz yok!! Yürüyün hadi. Bir, iki... (*Şarkı ve yürüyüş başlar. ÖĞRETMEN'in kolu kanadı kırılır. Bitkin.*) Durun! Bir, iki, üç diyeceğim, öyle başlayacağız. Bir, iki, üç! (*Yürüyüş başlar. Önde ÖĞRETMEN sert, özentili adımlarla, büyük ciddiyetle yürüyor. Arkası curcuna. Adımlar karışık. Sesler karışık. İtişmeler, kakışmalar. Şarkı git-tikçe biçim değiştirir; melodisiz, ritmsiz, renksiz bir şey olur. Bir inleme sanki... Sahneyi dolanırlar. Şarkı bitince sırayı bozmadan dururlar. En arkadaki kafilden ayrılır. Karşıda bir iskemlenin üstüne çıkar, pozlar takır. Nutuk söyleyecek. Alkışlanır. Ama alkışlayanların yüzleri dümdüz, anlamsız.)*

— (*Ağdalı bir sesle ve hafif şive ile.*) Pek muhterem beyefendi hazretleri! (*Alkış.*) Muhterem paşa cenapları! (*Alkış.*) Sayın Meclis âzaları (*Alkış.*) Ağalar, hanımlar, bayanlar, baylar. (*Alkış. Yapmacık bir sevimlilikle.*) Ve sevgili yavrular. (*Alkış yok.*) Bugün öyle tatlı bir gündür ki.. (*Yutkunur.*) Bugün öyle tatlı bir gündür ki... Çünkü çok tatlıdır. Yaşasın mini mini yavrular. Yaşasın çocuklar. (*Alkış.*) Onların nurlu, aydınlık, parlak, ışık saçan yüzleri.... bizim ümmid-i istikbalimizdir.

— (*Hafif.*) O ne demek o?

— Yani İstiklâl Savaşı.

— (*Nutuk devam ediyor.*) Çocuklarımız çalışkandır, çocuklarımız iyi ahlâklıdır, çocuklarımız zekidir. Böyle çocuklar yetiştirdiğimiz için, e doğrusu, aşkolsun bizlere! (*Alkış.*) Bundan dolayı ne kadar övünsek de, ne kadar dövünsek de azdır. Bu mutlu gün bizlere kutlu

olsun ve bu kutlu gün bizlere mutlu olsun. (*Alkış.*)
Bu cıvı cıvı yavrular... (*Halbuki yavruların içi geç-
miş, suratları asık.*) bizim eserimizdir. Şunların sevimli
suratlarına bir bakın. (*Bön bön ifadeler.*) Ah, sevsin-
ler, yesinler! Yavrularım! Sizler için saçımızı süpürge
ettik. O yüzden saçımız kalmadı. Sizlere kucaklarımızı
açtık; gelin yavrularım, gelin. (*Yavrular saf, biraz da
şaşkın onun açılmış kollarına doğru yürürler. O topar-
lanır, hafif sesle biraz sert.*) Yerinize, yerinize! (*Öteki-
ler irkilirler, geri çekilirler.*) Gelin yavrularım, gelin
aguşumuza! Sizleri ilelebet muhafaza eyliyelim.

— (*Hafif.*) Ne yapacak, ne yapacak?

— Elliyecek!

— (*Şaşkın.*) Neyi?

— Hafızamızı.

— (*Nutuk devam ediyor.*) Heyecanımı mazur görün. (*Ağ-
lıyor.*) Bakıyorum, sizlerin de gözleriniz yaşardı. Biraz
daha konuşursam hüngür hüngür ağlıyacaksınız, saç-
nızı yolacaksınız, dizinizi döveceksiniz. Ah! Aah!
Ahhhhh!!! Yaşasın... (*Söz bulamaz.*) Yaşasın işte, her
şey yaşasın. (*Şiddetli alkışlar. Selâmlar. Yerine döner-
ken ufacak bir çocuk sıradan ayrılıp iskemleye çıkar.
Sıradakiler de artık birer büyük.*)

ÇOCUK. (*Düz, hissiz bir sesle, elini durmadan havaya kal-
dırarak.*)

Bugün 23 Nisan

Heyecanlanıyor insan

Kaybolsun artık tasan

23 Nisan, 23 Nisan

ÖTEKİLER. Ah ne şeker şey, ne şeker şey.

ÇOCUK. Hepimizin bayramı

Yurdumuzun seyranı

Neşelenmek zamanı

23 Nisan, 23 Nisan

ÖTEKİLER. Şeker, şeker, şeker!

ÇOCUK. Talihliyiz biz

Kıvançlıyız hepimiz

Sağ olun, var olun siz

23 Nisan, 23 Nisan.

(Şiddetli alkışlar. Çocuk tekrar tekrar selâm verir. Yerine döner.)

ÖĞRETMEN. (Alkışlar kesilmeden telâşla öne fırlar.) Hadi çabuk olun, müsamere başlayacak. (Telâşlı konuşmalar başlar. Herkes bir yana koşuyor ve konuşuyor. Herkes hem öğrenci, hem öğretmen.)

— Öğretmenim pantolonum nerede?

— Hadi ne duruyorsun hazırlan.

— Öğretmenim pabucumu kim bağliyacak?

— Öğretmenim etekliğimi giyemiyorum.

— Hadi çabuk gel de suratımı boyayayım.

— Hay Allah, ceketini ters giymişsin.

— Sahneye ne zaman çıkacağımı bilmiyorum öğretmenim.

— Susun, susun başlıyoruz.

— (Çok dertli.) Öğretmenim!

ÖĞRETMEN. (Bu da bir başkası.) Susun!

— Öğret... (Sahne boyunca hep dertli; öğretmene bir şey demek istiyor.)

ÖĞRETMEN. Sus! Sıraya girin. (ÖĞRETMEN aşırı telâşlı. Her yana koşuyor, onu iteliyor, bunu kakalıyor. Çocuklar aptallaşmış.) Siz ikiniz oraya, ikiniz de buraya. Sen gelsene şuraya. Sen gideceksin karşıya. Sen değil, sen... Şurada dur işte. Hadi başlıyoruz. (ÖĞRETMEN bir kenara çekilir. Oradan işaretler ederek, fısıldayarak, ellerini kollarını sallayarak onları yönetir.)

ÖTEKİLER. (ÖĞRETMEN'in işaretiyle şarkıya başlarlar. Elleriyile pantolonlarının kenarlarını tutmuş, yüzler sevimli ama ifadesiz, müziğe uyararak, sallana sallana yürüyerek öne doğru gelirler. Sonunda seyirciyi selâmlarlar.)

Hoş geldiniz! Hoş geldiniz!

Bizi neşelendirdiniz!

Oldu büyük sevincimiz!

Size teşekkür ederiz!

(Şarkı bitince sessizlik. Hareketsizlik. Sıkıntılı bir an.

Dönüp öğretmene bakarlar. O çırpınıyor; işaret verir, oyun başlar. Aşağıdaki oyun yanlış tonlar ve vurgularla, hattâ tonsuz oynanacak. Yüzlerde seslerde olduğu gibi ifade yok. Hareketler sözlere asla uymuyor. Sözü bitiren dönüp seyirciye, etrafa bakar. İlgisizlik.)

BİRİ. (Oyuna başlamak için herkes bir köşeye çekilirken, birden seyircilerden birine.) Annel (Eliyle selâmlar.)

ALİ. (Ortada tek başına kalır.) Bugün hava ne kadar güzel. Cıvılcıvılcı kuşlar ötüyorlar. Her yer yeşilden yeşil, yemyeşil. Ben bugün okula gitmek istemiyorum. Mahallede ne güzel oyunlar oynayacağım. (O sırada bir arkadaşı yanından geçiyor. Onu görmemiş rolünde.) Hey, sen de gelsene.

ARKADAŞ. (Hemen döner.) Sen çok kötü çocuksun. Okula gitmek lâzımdır. Çünkü okula gitmeyen adam olmaz. Ancak uzun kulaklı bir eşek olur.

ALİ. Haydi gelsene. Benim güzel oyuncaklarım vardır. Onlarla oynayacağız.

ARKADAŞ. (Birine doğru koşar.) Öğretmenim, Ali okula gitmek istemiyor. (ALİ kenara çekilir.)

ÖĞRETMEN. Ben şimdi gider, onun büyükbabasıyla konuşurum. (BÜYÜKBABA'ya.) Ben Ali'nin öğretmeniyim.

BÜYÜKBABA. Ben de Ali'nin dedesiyim. Ne oldu? Sakın yavrurunun başına bir belâ mı geldi? Eyvah, ben şimdi ne yaparım?

ÖĞRETMEN. Duur! Telâşlanma, ihtiyar.

BÜYÜKBABA. Ya ne oldu? Ya ne oldu? (Hızla esas ÖĞRETMEN'e döner. Fısıltıyla.) Öğretmenim çişim geldi. (ÖĞRETMEN saçını başını yolar.)

OYUNDAKİ ÖĞRETMEN. Ali bugün okula gelmedi.

BÜYÜKBABA. Eyvahlar. Ben ne yaparım şimdi? Ben zavallı ihtiyar bu günleri mi görecektim? (İyice dertli.) Öğretmenim.

OYUNDAKİ ÖĞRETMEN. Ali iyice tembel oldu. Halbuki komşunuz fakir oduncunun kızı ne kadar çalışkandır. Derslerini iyi yapar. Hep birinci olur. (BÜYÜK-

BABA artık dayanamaz, oyununu bırakır, fırlar. Esas ÖĞRETMEN'le çekişir dururlar. OYUNDAKİ ÖĞRETMEN afallamış, bakakalır. ÖĞRETMEN'in devam işareti.) Ali'yle konuşmalıyım. Ona doğru yolu göstermeliyim. (Gider.)

ALİ. (Güya elinde mantar tabancası ortaya gelir.) Aman orman ne güzel! Bir tavşan avlasam güzel olurdu. Aca-ba tavşanlar nerede? İşte bir tavşan. Aman kaçıyor. Yakalasam keşke. Ne yapmalıyım? Tabancayla vurma-lıyım. İşte tabancam. Al sana tavşan. (Tabanca patlamaz. ALİ kalakalır. Şaşkımlaşır. ÖĞRETMEN hep çırpınıyor. Devam işareti.)

ALİ. Patlamadı.

ÖĞRETMEN. Devam, devam.

ALİ. (Korkmuş gibi yere düşer.) Tabanca nasıl da patla-dı. Ama tavşanı kaçırdım.

OYUNDAKİ ÖĞRETMEN. (Yaklaşır.) Bak gördün mü, iyilik perileri öldürmene mâni oldular. Hayvanları hep sevmeliyizdir. Onlara acı çektirmek iyi bir şey de ğildir. Sen okuldan da kaçtın. Hiç iyi etmedin. Fakir oduncunun kızı ne kadar da çalışkan. Baban zengin diye ders çalışmıyorsun. (Uzun bir sessizlik.)

ÖĞRETMEN. (Fısıldar.) Bir hata ettim.

OYUNDAKİ ÖĞRETMEN. Bir hata ettim.

ÖĞRETMEN. (Kızgın, fısıldar.) Sen değil, öteki.

OYUNDAKİ ÖĞRETMEN. Sen değil, öteki!

ÖĞRETMEN. (Ali'ye.) Sen söyleyeceksin bunu.

ALİ. Sen değil, öteki!

ÖĞRETMEN. De ğil, de ğil, bir hata ettim.

OYUNDAKİ ÖĞRETMEN. De ğil, de ğil, bir hata ettim!

ÖĞRETMEN. Patla e mi?

İKİSİ BİRDEN. Patla e mi? (İrkilirler. Şaşkın ÖĞRET-MEN'e bakarlar.)

ÖĞRETMEN. (A ğlamaklı.) Öğretmenim, bir hata ettim.

ALİ. (Birden hatırlar, sevinir.) Haa! Öğretmenim, bir hata ettim. İyilik eden hep iyilik bulur. İyilikten kaçınma-mak lâzımlıdır. Namuslu, iyi ahlâklı olmalıyızdır.

OYUNDAKI ÖĞRETMEN. Afferin oğlum, iyi söyledin. Gel seni bağrıma basayım. Evlâdım! (*Sarırlılar. ÖĞRETMEN daha kısa boylu; âdeta ALI'nin beline sarılır.*)

ÖĞRETMEN. (*Ortaya atılır.*) Şimdi de mandolinle şarkılar! (*Ortadakiler ayrılır. Selâm verirler. Bu sırada arkada iskemlelerle bir sıra yapılmıştır. Beşi birden gider, otururlar. Ellerinde mandolin var sanki. Başlayacaklar. Biri erken başlar. Dururlar. Gene baştan. Bu sefer biri geç kalır. Gene baştan. Artık olduğu kadarıyla devam ederler. Gözler havalarda. Hem mandolin çalıyor, hem söylüyorlar.*)

HEPSİ. Hav hav hav, benim cici köpeğim
Hav hav hav, köyümü bekle.
Sana kemik vereyim
Gel biraz da seveyim
Benim cici köpeğim
Köyümü bekle

Hav hav hav, benim cici köpeğini
Hav hav hav, evimi bekle
Güneş gidip batınca
Gece gelip çatınca
Ben uykuya yatınca
Evimi bekle

(*Kalkıp selâm verirler.*)

Evvel zaman içinde
Kalbur saman içinde
Bir küçük çoban varmış
Yalancılık yaparmış.

Yalancı yalancı
Sana kimse inanmaz
Yalancı yalancı
Sözüne kimse kanmaz

(*Şarkının sonuna doğru sesler canlılığını kaybeder, durgunlaşırlar. Şarkı iyice ağırlaşır; âdeta duyulmaz*

olur. Yüzlerdeki ifade de değişir, renksizleşir. Omuzlar çöker, eller yanlara düşer.)

BİRİ. (Şarkının son sözlerine doğru yüzünü elleri arasına almıştı. Bir an sessizlikten sonra sıkıntıyla, soluyarak ayağa fırlar. Ötekiler duvar gibi, ifadesiz, hareketsiz.) Hayır, hayır, hayır, hayır!!! Masal bunlar. Yalan bunlar. Hele şarkılar, masallar bir bitsin; bak gör, o zaman dünyanın nasıl da yıkılacak. Şarkılara, masallara rağmen; yıllardır beynine tıka basa doldurdukları iyilik, doğruluk sözlerine rağmen seni yalancılığa zorlayacaklar. İyi olamayacaksın, doğru olamayacaksın. Ezilmemek, yaşayabilmek için yalan söyleyeceksin. İçten pazarlıklı olacaksın, sinsi olacaksın. Kopya çekeceksin, yüze güleceksin, arkadan vuracaksın. Kendi çıkarım için dolaplar kurmazsan işsiz kalacaksın, aç kalacaksın. İyiliği, doğruluğu, hürlüğü sevdirecekler sana; ama bildiğinle kalacaksın. Söylersen, belki de kurşun yiyeceksin göğsüne. (Bu sırada ötekilerin ağızlarından teker teker sözler dökülür.)

— İyilik...

— Doğruluk...

— Fazilet...

— İnsanlık...

BİRİ. (Hızla onlara döner.) İyilik, fazilet, doğruluk, insanlık. Var mı bunlar, deyin bana? Var mı bunlar?

ÖTEKİLER. Var mı bunlar?

BİRİ. Varlarsa bunları isteyin benden.

ÖTEKİLER. Bunları.

BİRİ. Başkalarını değil. Ama yoklarsa bana vermeyin bunları.

ÖTEKİLER. Vermeyin.

BİRİ. Bunlarla beslemeyin beni, bunlarla doyurmayın.

ÖTEKİLER. Beslemeyin.

BİRİ. (Yavaş yavaş yüzünü seyirciye çevirerek.) Ben; sudan çıkmış balık gibi, iyilerin, doğruların, güzellerin dünyasından sokağa düşmüş şaşkın bir adam!

— Evvel zaman içinde...

- Bir iyilik perisi...
- Temiz kalpli mert şehzade...
- Cezalanan kötüler...

BİRİ. Oku diye verdikleri masal kitabını kapar kapamaz, söyle dedikleri şarkıyı bitirir bitirmez başını kaldırır da bir bakarsın ki, bir sürü kimse başına çullanmış, dürüst oldun diye, kendi çıkarımı düşünmedin diye, inanacaksın dedikleri şeyi yaptın diye seni azarlıyor ve ayıphyolar. İşte o zaman aklın durur! Ne yapacağımı şaşırırsın. Bir, elindeki kitaba, dudağındaki şarkıya, bir de tependeki gözü dönmüş yüzlere bakarsın. Gene bakarsın; gene bakarsın. Öyle bocalar durursun. Ve galiba sonunda şarkıyla kitap yere, çamurlara düşer gider. Zaman zaman esen tatlı yel olurlar, arada sırada hatırlarsın sadece. *(Son sözleriyle beraber yavaş yavaş gene eski yerine çökmüştür. Bir an sessizlik. Sonra hep birden şarkıya başlarlar.)*

HEPSİ. Yalancı yalancı
Sana kimse inanmaz
Yalancı yalancı
Sözüne kimse kanmaz.

(Selâm verir, otururlar.)

Daha dün annemizin
Kollarında yaşarken
Çiçekli bahçemizin
Yollarında koşarken
Şimdi okullu olduk
Sınıfları doldurduk
Sevinçliyiz hepimiz
Yaşasın okulumuz

(Birden dururlar. Tiksintiyle, dişlerin arasından, fısıltıyla.) Yaşasın okulumuz!

(Bir an sessizlik. Yüzlerde mutsuzluk.)

BİRİ. *(Birden sevinçle ayağa fırlar.)* Yaşasın! Bu iş oldu. Kalıbımı basarım bu iş oldu.

BAŞKASI. Yok canım. Ortada fol yok, yumurta yok. Boşuna sevinme. *(İskemlesini alır, uzaklaştır.)*

DİĞERİ. (*Ötekilere.*) Bir dakika, bir dakika. (*Yanımdaki.*)

Şimdi tekrarla bakalım profesör açıkça ne dedi?

ORTADAKİ. (*Bitkin.*) Durumu anladığımı, inceleyeceğimi, sonucu almak için daha sonra gitmemi. İşte hepsi bu!

ÖTEKİ. Ben o kadar sevinecek bir şey göremiyorum.

BİRİ. Daha ne olsun. Sözü nü sonuna kadar dinlemiş olması bile bir başarı.

ORTADAKİ. Illallah artık Illallah. Bıktım bu sağa sola koşmaktan. Onun, bunun ağzının kokusunu dinlemekten. Ne yapacaklarsa yapsınlar. Üniversiteden mi atacaklar, atsınlar. İki yılı yeni baştan oku mu diyecekler, desinler. Askere mi yollayacaklar, yollasınlar. Ama hiç olmazsa durumum belli olsun. Yeter artık.

ÖTEKİ. Aptal aptal konuşma be!

BİRİ. Atlatacağız bu vartayı, merak etme! (*Biraz sessizlik.*)

DİĞERİ. Ne garip şeydir. Okursun okursun, günün birinde derler ki, « sen iki yıl önce şu hali okumamışsın. » Kabahat kimin? İdarenin. Çünkü boyuna program değiştirirler, ders koyarlar, kaldırırlar. Bir çorba. Bu hayhuy arasında sana ders vermeyi unutmuşlar. Eee, ne olacak? Hiç! O dersi baştan okuyacaksın. Bütün bir yıl sadece tek derse gidersin. Ertesi yıl da, daha önce okuduğun dersleri saymazlar; onları al baştan ederler. Etti mi kaybın iki yıl. İşte bu zavallımın hali.

BİRİ. Yahu ben altı yıllık okulu hiç sınıfta kalmadan yedi yılda bitiren bir sınıf biliyorum. Sebep : sebepsizlik. İdarenin ihmali.

DİĞERİ. Suç benim değil dersin, yönetmelik derler. Anlayışlı olun dersin yönetmelik derler. Yazık değil mi bana, yönetmelik.

ORTADAKİ. (*Daha önce ayağa kalkmış, sıkıntıyla dolaymış ve iskemlesinin arkasına dayanmıştır.*) Yönetmelikmiş. Allah belâsını versin öyle yönetmeliğin. Bin bir hevesle, bin bir istekle gelirsin buraya. İsteddiğin dalda okuyamazsın, huzur içinde okuyamazsın. Not bulamazsın, kitap bulamazsın, imkân bulamazsın. Her geçen gün biraz daha yıpratır seni, biraz daha tör-

püler. Heves falan kalmaz içinde, istek kalmaz. Sonra da gelir o yönetmelik sarılır gırtlığına; kanım, canım, suyunu emer. Sonunda da posanı kaldırıp atar sokağa. Bir leş gibi yığılırsın yere. Yığılır kalırsın. Ne o? Yetişmemiş, aydın adammış, cartmış curtmuş. Ulan o yerdeki leşin nesi aydınlık be! Kapkara bir adam o, menfi bir adam o. (*Sessizlik. İskemleye oturur.*) Hani o kişilik dedikleri şey var ya. O büyüğü şey, insanı insan yapan, olgun kılan şey. O gürültüsüz, patırtısız, sessiz sedasız oluşan şey. İşte onun oluşmasını beklersin, oluşmaz. Ket vurulur, çelme takılır, ezilir, susturulur. Oluşmaz bir türlü, oluşamaz. İsterler ki silik, kaypak, her kalıba giren adamlar tornadan çıkar gibi fırlasınlar sokağa. (*Susar.*)

DİĞERİ. (*Alaycı.*) Ha şöyle! Rahatladın mı?

ÖTEKİ. (*Alaycı.*) Boşalttın mı içini?

BİRİ. Ne içini boşaltması be! Köftehor midesini boşalttı.

(*ORTADAKİ ona ters ters bakar, sonra gülümser.*)

ÖTEKİ. Maşallah keyfi yerine geldi.

DİĞERİ. Hadi fırla ayağa. Sonucu öğrenmeye. Yürü.

BİRİ. Hadi, hadi!

ORTADAKİ. Ta uzaklara çekip gütmek istiyorum. Her şeyden kaçmak.

HEPSİ. Hoppala!

ORTADAKİ. Bir haftadır didin dur; bıktım artık.

ÖTEKİ. Pısrıklığı bırak be. İşin sonuna geldik.

DİĞERİ. Haydi kalk. Biz de seninle geleceğiz ve idareyi de, yönetmeliği de mat edeceğiz.

ORTADAKİ. (*İsteksiz.*) Peki!

BİRİ. Aslansın be, aslan.

DİĞERİ. Toparlan bakalım biraz. Hah, söyle. Şimdi tam formundasın.

BİRİ. Çocuklar, savaşa giden şu aslana bakın. Beş dakika sonra tarihin büyük kahramanlarından biri olacak bu enayi. (*Gülerler.*)

ÖTEKİ. Hadi! (*Deminden beri bir kenarda oturanın, PROFESÖR'ün önüne gelirler. Başlarıyla selâmlarlar, bek-*

lerler. Sessizlik.)

PROFESÖR. Sizin durumu inceledim. (*Sessizlik.*) Cevabım : hayır! (*Ötekiler bakıştır.*)

ORTADAKİ. (*Sendeler.*) Niye efendim?

PROFESÖR. Ortada yönetmelik var. Onu ezemem.
— Ama haklı.

— Suç onun değil.

PROFESÖR. Olsun. Yönetmelik var.

— Her şey sizin elinizde.

PROFESÖR. Yönetmelik var efendiler. İşte bu kadar. Hadi çıkın dışarı.

ORTADAKİ. Bakın efendim. Aynı sınıfta üçüncü yılım benim. Hiçbirinde de çalışmamaktan kalmadım. Hep yönetmeliğin, formalitelerin kurbanı oldum. Yazık değil mi bana?

— Formalite..

— Prensip..

— Yönetmelik zırvaları yüzünden.

PROFESÖR. Zirva diye adlandırdığımız yönetmeliği hazırlayanlardan biri olarak sizlere şunu diyeceğim : hayatınızı bu meslekten kazanmak zorunda değilsiniz. Bin bir meslek var. Başka bir şeyi deneyebilirsiniz. Başka okullara gidebilirsiniz. Ayrıca yüksek öğrenim yapmak zorunda da değilsiniz. Bakkala da ihtiyaç var, efendim. Daha olmazsa bakkallık yaparsınız. İş mi yok? (*ÖTEKİLER iyice sinirlenir.*)

— Biz okumak istiyoruz. Karşımıza yönetmelikler, formaliteler bir takım naneler, maydanozlar dikmeyin. Yardımcı olun bizlere. Okumak istiyoruz.

PROFESÖR. Ya! Peki niye sınıfta kala kala başımız dönüyor? Çalışan öğrenciler olsaydınız bu hallere düşmezsiniz. Böyle gelip de yaşınızdan, başınızdan utanmadan not dilenmezsiniz. Herkesin can attığı buraya girdiğinize şükreder, buranın, bizlerin kadrini değerini bilir, oturur çalışırdınız.

— Biz dilenci değiliz efendim. Sadece hakkımız olan bir şeyi istemeye geldik. Sonra burayı da öyle pek değerli

bir yemiş gibi göstermeye kalkmayın. Birtakım insanların eline birkaç bin lira tutuşturup da yoklamaya bile girmeden buraya öğrenci olanları biliyoruz.

PROFESÖR. Haddini bilmez saygısızlar. Böyle dedikodularla uğraşacağımıza hiç olmazsa şu yönetmeliği okusaydınız. «Haberim yoktu» demesi kolay. Sorumluluğunuzu bilin. Kişilik sahibi olmaya bakın. Biz saçımızı karyola demirlerine bağlayarak çalıştık.

— Evet, mum ışığı altında.

PROFESÖR. Mum ışığı altında, evet! Sizler gibi kadın peşinde dolaşmadık, kızlarla âşıkdaşlık yapmadık.

— Yapamadınız. Zaten yapamadığının acısını çıkarıyorsunuz bizden.

PROFESÖR. Saygısız, edepsiz. Sen karşımda böyle nasıl konuşuyorsun? Saygısızlığı bilirsiniz, ama ders çalışmayı bilmezsiniz. Biz çalıştık ve sorumluluğumuzu biliyorduk. Kişilik sahibi idik.

— Ve bizlere örnek oldunuz, değil mi?

— Yabancı dillerden satır satır çevirip kendi imzanızla bastırduğunuz çalma, çarpma kitaplarla...

— Peşinizde uşak gibi koşturduğunuz, hademe gibi kullandığımız asistanlara yaptıklarımızla...

— Cümle eihanı iki dakikada uyutacak kadar ruhsuz bir sesle, önünüzdeki kitaptan satır satır okuyarak ders anlatışınızla...

— Bunlarla örnek oldunuz bize, değil mi?

PROFESÖR. Defolun, alçak herifler, namussuzlar, edepsizler; defolun! (*Hepsi bağıyor.*)

— Ve öğrencilerinizi ezmekten, ağınıza düşen her sınıfın yüzde yetmişini döndürmekten zevk alıyorsunuz, değil mi?

— Manyakça bir zevk, değil mi?

PROFESÖR. Yıkılın karşımdan. Ve şunu iyi bilin ki, ben yaşadıkça, ben var oldukça bu meslekten on para bile kazanamayacaksınız. Ağzınızla kuş tutsanız geçirmeyeceğim sizi.

— Mağrur olma padişahım. Senden büyük Allah var.

PROFESÖR. Ben asarım da, keserim de. Bana kimse ka-
rışamaz. Ben bu kürsünün Allahıyım.

— Caart! Kaba kâğıt! (Yumruklar sıkılmış, birbirlerinin
üstiine atılmaya hazır herkes. Soluyorlar. Gergin bir
an. Sessizlik. Ötekiler birden hırsıyla geri dönüp uzak-
laşırlar. PROFESÖR sinirle yerine çöker. Her biri bir
yana dağılır. Solumaları yavaş yavaş azalır. Yavaş ya-
vaş durulurlar. Yüzler mutsuzluk taşıyor. Omuzlar çök-
müş. Tükenmiş, bitmiş gibiler. Bu sırada içlerinden
biri hafiften ıslıkla bir Rock and Roll çalmaya baş-
lar. Ötekiler de yavaş yavaş katılır. Ciddi hareket
artar, ses yükselir, tempo canlanır. Sallanmaya, titre-
meye başlarlar. Yerlerinde oturamaz olurlar. Ayığa
fırlarlar. Bağırıyorlar, haykırıyorlar, sallanıyorlar, te-
piniyorlar. Delice, çılgınca bir dans. Yalnız yüzlerde
hiç ifade yok. İfadesizlik. Duvar gibi bir yüz, boş göz-
ler. Çığlıklar, titremeler. Bir kriz sanki. Yavaş yavaş
durulurlar. En önde tek sıra olmuşlar. Seyirciye baki-
yorlar. Gözlerin, yüzün anlamsızlığı daha iyi görülü-
yor. Hafif, tek düze bir sallanma. İnemeye benzer
bir sesle hafiften, derinden şarkı. Bu biraz böyle sü-
rer. Ve ışıklar söner.)

BİRİNCİ BÖLÜMÜN SONU

İKİNCİ BÖLÜM

(Işıklar yanar. Beşi de birinci bölümün sonundaki gibi yüzleri seyirciye dönük, sahnenin önünde sıralanmışlar. Hareketsizlik ve sessizlik.)

BİRİ. *(Boğuk, derinden gelen bir sesle, teker teker.)* Dumandı, sigara dumanıydı etraftaki. Yoğun, koyu. Gözler kızarmıştı uykusuzluktan. Eller kâğıdı masaya atarken titriyordu. On, elli, yüz lira gidip geliyordu her sefer. Saatlerden beri. Sabaha dek. Odalar pisti, loştu. Havasızdı. Biri Karstan gelmişti. Öteki Antepten, Sivastan. Yüzlerce kişi. Yuvalardan, evlerden kopup gelmişlerdi. Kırık dökük bir karyola, kirli bir havlu, yeni yıkanmış bir çorap. Ertesi sabah fakültede yoklama vardı. Elli, yüz lira dönerdi ortada. Kumar sabaha dek sürerdi.

ÖTEKİLER. *(İniltiye benzer bir sesle mırıldanırlar.)*

Haydi sinemaya gidelim.

Gene, gene!

Bir daha!

Sıkıntıdan!

BİRİ. Işık birden sönerdi. Sevinç dolu çığlıklar kaplardı ortalığı. Konuşmalar, kahkahalar. Ve bir köşeye büzülmüş bir oğlan. Gözlerinde sıkıntı, korku. Peşindeydi hepsi sınıftan koridora dek. Koridordan yatakhaneye. Yolunu keser, saldırır, sıkıştırırlardı. Ve o yatağına büzülür, battaniyenin altında ağlardı. Yatılı okulda, evden uzakta.

— Haydi içmeye gidelim, sarhoş olana dek.

— Gene, gene!

— Bir daha!

— Sıkıntıdan!

BİRİ. Salıverirlerdi sokağa. Toza, pisliğe, başıboşluğa. Bitkiler gibi gübreye. Kavgaya, açlığa, umursamazlığa.

Taşlar, topraklar bilirdi sadece yeni çıkan dişleri, yeni duyulan sözleri. Kadını, erkeği öğreten taşlardı, topraklardı. Sokaklardı sadece. Pantolon görünce ürperirlerdi, eteklik görünce içleri giderdi. Kız, erkek düşman gibiydiler. Yiyecek gibi. Aç. Kızlar erkekleri konuşurdu hep. Erkekler hep kızları konuşurdu. Günlerce, yıllarca. Koca adam olur, gene aynı şeyleri konuşmaktan hoşlanırlardı. Dünyaları gazetelerin son sayfasıyla kızların etekleri arasında kalmıştı.

— Haydi kahveye gidelim, gevezeliğe.

— Gene, gene!

— Bir daha!

— Sıkıntıdan!

BİRİ. Binlerce kişilik genç bir güc başıboş dereler gibi akıp gidiyordu. (*Ufak bir sessizlik.*)

HEPSİ. (*Birden yüzlerinde nefret belirir. Hep beraber geri dönüp giderlerken.*) Allah belâsını versin. (*Geriye doğru uzaklaşırlar.*)

— (*Bu yürüyüş sırasında içlerinden biri, birden sevinçle zıplayarak onlardan ayrılır.*) Ulan hey! Dinleyin be... Bana bakın hey...

— Bağırma kulağımızın dibinde.

— Şahane bir haberim var; duyunca aklınız gidecek. Hey hey. (*Zıplar, oynar.*) Effelerin effesi. Efesi. Effelerin efesi. Heyt...

— A çıldırmış bu!

— Sersemin hallerine bak.

— Gören de bir şey var sanacak.

— Sıkı durun, söylüyorum. (*Teker teker.*) Benim kızın ailesi tarafından akşam yemeğine çağrıldım.

ÖTEKİLER. (*İrkilirler.*) Ne?

DAVETLİ. (*Memnun, bir an susar.*) Yemeğe çağrıldım.

ÖTEKİLER. (*Heyecanla etrafında toplanırlar.*) Hadi be! (*Bir an. İnanmamış.*) İşletiyor.

DAVETLİ. Yarın kızı koluma takar da yolda yanımızdan geçerim, vallahi selâm da vermem, o zaman inanır-sınız.

— Zaten koluna kızını takan yolda arkadaşlarını asla görmüyor. Görse de öyle bir selâm veriyor ki, evlere şenlik.

DAVETLİ. Bu gece sizler yataklarınızda yastık dışırken ben onunla yanyana olacağım.

— Peki ama nasıl oldu bu?

— Neden gerekti?

DAVETLİ. Bilmem. Amca beylerde bir aile yemeği varmış. Amca ailenin en büyüğü. Beni de çağırmış.

— Ulan şanslısın be!

— Gene dört ayak üstüne düştün.

— Yani işler iyice kızışıyor anlaşılıyor.

— Garanti senin sözün edilmiş amca beye.

DAVETLİ. Çağırdığıma göre tabii değil mi ya?

— Eh hayırlısı!

— Hayırlısı!

DAVETLİ. Şu halinize bir bakın. Kıskançlıktan çatlayacaksınız. A ha! Daha haberler bitmedi. Bunu iyi dinleyin ve sağlam durun. Geceleyin onu evine ben bırakacağım. Tabii ayrılırken kapının önünde tıpkı filmlerdeki gibi öpeceğim. (*Neşeli.*) Effelerin effesi, tiritaratom, tittiritarataratom. (*Kahkaha atar.*)

— (*Bozulmuşlar.*) İyi!

— İyi, iyi! (*Biraz sessizlik.*)

— Ulan, bir defa sen onların arasında yemek yiyecek adam değilsin.

DAVETLİ. Tiritaratom.

— Bir defa sen mahalle çocuğusun. Onlar sosyete!

— Kenar mahalle sosyetesisi! (*Kahkaha atarlar.*)

DAVETLİ. Hey, yavaş gelin!

— Sen alaturka...

— Onlar alafranga!

— Onlar görgülü...

— Sen görgüsüz!

DAVETLİ. Kız benim ya, siz ona bakın!

ÖTEKİLER. Hah hay!

— Enayi! Pikniğe gidiyorum sanıyor.

—. Sanıyor ki yiyecek, içecek, sırt üstü yatacak.

—. Kız kolunda, keyif çatacak.

—. Sana, bana kurum satacak.

HEPSİ. Hah hay!

—. Bilmiyor ki, satışa çıkmış mal gibi gözden geçirilecek.

—. İncelenecek.

—. Süzülecek.

—. Tartılacak.

—. Hoşa giderse kız ona verilecek.

—. Hoşa gitmezse kız elinden alınacak.

—. Beyler, bu gece damızlık koyun seçimi var.

HEPSİ. Hah hay!

—. Sofrada buram buram terliyecek sıkıntıdan.

—. Çatalı bıçak sanacak, bıçağı kaşıkla karıştırarak.

—. İki söz bulup konuşamayacak.

—. Kapının önünde de kıza sarılıyorum diye heyecandan elektrik direğine sarılacak.

HEPSİ. Hah hay! (*DAVETLİ durgunlaşmış, düşünceli, omuzları düşmüş. Ötekiler kahkahadan kırılıyor.*)

DAVETLİ. Hey kavanoz dipli dünya hey! Bir kızla arkadaş olayım diye yapmadığın kalmayacak : anasına, babasına, amcasına, dayısına, halasına, hocasına, bacısına, kaptıcısına hoş görüneceksin; iki dirhem bir çekirdek giyineceksin. Kibar görünmek için kendine işkençe edeceksin. Kesenin ağzını açacaksın. Caksın, ceksın de sonunda kızın elini tutabileceksin. Ölme eşeğim ölme.

ÖTEKİLER. Hah hay!

DAVETLİ. (*Dalgin.*) Hayır. Yemeğe gitmiyeceğim.

ÖTEKİLER. Ne?

DAVETLİ. Bu işkenceye katlanmayacağım.

—. Hoppala!

—. Sapıttı gene!

—. Kafayı üşüttü!

—. Saçmalama, saçmalama!

DAVETLİ. Anlasanıza, patlarım sıkıntıdan. Dedikleriniz doğru.

- . Sen bize ne aldırıyorsun?
- . Şaka ettik biz.
- . İki saat dışını sıkacaksın.
- . Olacak bitecek.
- . Ondan sonra kapıp koyvereceksin.
- . Kıza izin çıkacak.
- . Tüm mutluluk senin olacak.

DAVETLİ. Gidemem, elbisem yok.

- . Buluruz; bizim oğlanlardan bir şeyler uydururuz.
- . Tamam. Şeyden gömlek alırsın.
- . Ceketle pantolon da ötekenden.
- . Yepyeni bir iskarpın de benden.
- . (DAVETLİ'ye.) Artık fanilayla don da senden! (Kahkaha.)
- . Giyim, kuşamı hallettik. Oldu mu?

DAVETLİ. (Neşesi yerine gelmiştir.) Tamam!

- . Gidiyor musun?

DAVETLİ. Var mı durmak?

HEPSİ. Effelerin effesi!

- . Yo! Paşalar daha bitmedi.
- . Daha ne var?
- . Bu oğlana bir kitap vereceğiz. Satır satır ezberleyecek onu!
- . Ne kitabı?
- . (Ağzında yaya yaya.) Adabı Muaşeret kitabı!

HEPSİ. Doğru!

- . Onsuz bir adım bile atamaz.
- . İşte kitap.
- . Ama zaman az.
- . Beşe parçalarınız...
- . Önemli yerlerin özetini çıkarınız.
- . Hadi hemen. (Kitabı paylaşırlar. Tabii kitap yok ortada. Basit bir pandomim. Herkes bir yere çekilir. Okuyorlar mırıl mırıl. İlginç bir şey bulan yüksek sesle okuyor.)
- . Otururken arkaya dayanmak, öne eğilmek, dizleri ayırmak, kolları kavuşturmak ayıptır.

- Yolda yürürken havaya bakmak, yere bakmak, sağa sola bakmak ayıptır.
- Bir bayanın bacaklarına uzun uzun bakmak ayıptır.
- Sokağa çıkmadan önce pantolon düğmelerinizi ilikle-
diğinizi kontrol edin. (*Hepsi irkilir, elleriyle yok-
larlar.*)
- Yanyana yürüyen iki kişiden sağdaki soldakinin kolu-
na girer, soldaki sağdakine adım uydurur. Soldaki su-
sar, sağdaki konuşur. Sağdaki esner, soldaki kaşır.
- Çatal solda, kaşık sağda, çorba kaşığı onun sağında,
balık çatalı sağın solunda, bıçak sol sağ ortanın önün-
de, bardak ortanın sağ yanının sol tarafında olur.
- Klâsik müziği sevmiyorsanız bile konserlere gidin ve
bol bol alkışlayın.
- Bende el öpmenin tarifi var. Resimlerle. Anlatamıya-
cağım; en iyisi gel göstereyim. (*DAVETLİ'nin yan-
na gider.*) Sen çok saygı duyduğum, ya da öyle poz-
lar takınmam gereken bir bayansın. (*Dediklerini ya-
par.*) Elini öperken bu kadar eğilmek çirkin. Böyle
dik durup eli dudaklara götürmek de çirkin. Hafifçe
eğileceksin. Ha! Eli sımsıkı tutmayacaksın ve ağzına
yapıştırmayacaksın. Böyle yer gibi.
- Hadi el öpmeyi bir dene. (*DAVETLİ eli öper, başına
götürür.*)

ÖTEKİLER. Höst! Yuh! (*Kahkaha.*)

DAVETLİ. Ne oldu yahu?

— El başa götürülmez. (*Kahkaha.*)

DAVETLİ. Götürülür.

— Götürülmez.

— O eski âdetmiş.

— Şarklılık!

— Osmanlılık!

— Medeniyet öğren, hödük.

— Kafanın pencerelerini Batıya aç, batıya.

DAVETLİ. Hadi be oradan, orman kibarı züppeler. Batı
hurdası salaklar.

— Sen bu kafayla askere gidersen tezkere alırsın belki,

merak etme!

DAVETLİ. İyi, iyi! Okumaya devam!

- Kuşkonmazın yenişi : sağ elin ilk üç parmağı ile kuşkonmaz alt ucundan tutulur. Sol eldeki çatalın yardımıyla ağza götürülür.
- Peki kuşkonmaz nedir? (*Hepsi bakışlılar, omuz silkerler.*)
- Hazırsa, özelleri getirin bana. (*Hepsi koşuşur. DAVETLİ'ye.*) Al bakalım üstad. Kitabın özeti bu küçük kâğıtlarda. Bunları ceplerine, mendil içine, saat kayışı altına sakladın mı, artık sırtın yere gelmez. Sıkıştın mı kopya çeker gibi gizli gizli açar bakarsın. Oldu mu?

DAVETLİ. Oldu.

- Konuşacak söze gelince; radyonun hava bültenini ezberle, fırtına günlerini belle, yağmur günlerini salla. Bu bir. Arada sırada «gol» de, «fol» de, «ofsayt» de. «İki bir, üç iki, beş bir» de. «Bir kolon, üç kolon, on tuttu» de. Bu da iki. Üçüncüsü filimlere, artistlere el at. Yıldızların yaşları, kaşları, karıları, metresleri...

DAVETLİ. Boyları, kiloları, sevdikleri yemekler, iç çamaşırlarının cinsi.. hepsini biliyorum.

- Bu da oldu. Ama politikadan da açılırsa susmak yok. Oradakiler ilerici ise ilerici gibi, gerici ise gerici gibi konuşursun. Küfredeceksen ana avrat küfret, öveceksen tapar gibi öv. Bunların tamamını yaptın mı gece-nin adamı seçerler seni. Herkesin hoşuna gidersin.

DAVETLİ. (*Heyecanlı.*) Yaşayın çocuklar. Sağolun!

- Haydi fırla, geç kaldın.
- Ha! Kızı evinden almaya giderken çiçek götürmeyi unutma.

DAVETLİ. Peki, ne çiçeği olsun.

- Karanfil!
- Gül!
- Sümbül!
- Defne dalı!
- Yok maydanoz! Devenin pabucu.

— Çiçekçiye sor. O bilir.

— Hey sakın işin sonunda elektrik direğini öpme.

DAVETLİ. Merak etme, oyunun sonunda nefis bir gol atacağım. (Gülerler.)

ÖTEKİLER. Haydi, güle güle! (DAVETLİ koşarak sahnenin gerisine gider; arkası seyirciye dönük, oturur. Ötekiler hoşnut — biraz da kıskanmış — bakışlırlar.)

— Ne hoş bir gece geçirecek.

— Bambaşka bir gece.

— Kızı evinden alacak ve evine götürecektir.

— Ve onu sevdiğini söyleyecek belki de.

— Ve öpecek. (Hep birden iç çekerler.)

BİRİ. Ah, kadın milleti, ah!

ÖTEKİ. Ah dilberler, ah âfetler!

BİRİ. Aklıma eski günler geldi.

ÖTEKİ. Benim de.

BİRİ. Her köşe başında bir gol attığımız günler!

ÖTEKİ. Sinema localarında işi pişirdiğimiz günler. (İkisi de büyük Donjuan pozları takınır.)

BİRİ. Bir gece mahallede dolaşıyorum. Yolda karşıma birden bir âfet çıktı. Ama ne? Aklınız durur. Toparlandım. Hemen yanışım. «Afedersiniz dedim. Sizi muhakkak tanıyacağım. Siz falan beyleri tanyor musunuz?» dedim. Yarım saat konuştum. Kesildi. Eli ayağı tutmaz oldu. Geceyi beraber geçirdik.

BİR DİĞERİ. (Hayran dinliyor.) Yok yahu!

ÖTEKİ. Ben de bir akşam bir tanıdığım evini arıyorum. Yanlış kapı çalmışım. Kapı açıldı. Karşımda gecelikte nefis bir parça. Var mı kaçırmak? Tabii kolayına baktık.

BİR DİĞERİ. Hadi be!

BİRİ. Telefon edeceğim. Yanlış numara çıkmış. Karşıda bir kadın. Ama bir ses. Bülbül sesi mübarek. Bir defa duy, sarhoş olursun. Özür diledim, kapattım. Bir daha çevirdim. Gene orası. Bir özür daha. Üçüncü açışta gene orası düşmez mi? Ama bu sefer kadının tepesi attı. «Rica ederim, yeter artık. Beni banyodan çıkar-

dınız» dedi. Telefonun öteki ucundaki sahneyi düşününce dünyam birbirine girdi. Durur muyum? Yalvar, yakar, tepin, ağla. Adresini verdi. Biz bir hafta, gece gündüz, deliler gibi...

BİR DIĞERİ. Ne şanssızım! Böylesi bana hiç olmuyor.

ÖTEKİ. Hiç unutmam, bir gece tam 15 tane kadın düşmüştü elime. Birinden ötekine git. Hepsi de deli gibi, saldırıyor adama...

BİR BAŞKASI. Yavaş gel, yavaş gel! Fazla salladım. Geçen anlattığımda 10 kadındı. Bir öncekinde de 5 kadın. Bu gidişle, yakında 100 kadını bulacağız.

BİRİ. Hah hay! Çıktık açık alınla bir gecede yüz kadından...

BİR BAŞKASI. Sen başkasıyla alay edeceğine kendi haline bak. O telefon palavrası benim uydurup sana anlattığımı bir masaldı.

BİR DIĞERİ. Hah hay! Çıktık açık alınla...

BİR BAŞKASI. Bırakın şimdi bu hayalleri. Gerçeğe gelin, gerçeğe. Bizim oğlanı düşünün.

— Tatlı bir ayışığı. Serin bir rüzgâr. Bir ağacın altında ikisi.

— Karşı karşıyalar. Gözlerinin içine bakıyorlar.

— Nefesleri birbirine karışıyor.

— Dudaklar yaklaşıyor.

— O sırada ay bulutların arasında kayboluyor.

— Susun... (*Sessizlik. Kendilerinden geçmişler.*)

— Ve bizim oğlanın içinde bir ses. Yüz binlik staddan yükselir gibi, gür bir ses : goool!!

— Helâl olsun, gol!

HEPSİ. Gol! (*Bu sırada DAVETLİ oturmuş olduğu köşede.*)

— (*DAVETLİ'yi farkeder.*) Hey, şuraya bakın, bizimki gelmiş bile. (*Koşuşurlar.*)

— Haber bile vermiyor.

— Anlat, ne oldu?

— Gol mü, gol mü, ha?

DAVETLİ. (*Ayağa kalkar. Suratı asık.*) Kavga ettik.

—. Amcayla mı?

DAVETLİ. Hayır, kızla.

—. Hah! Bu biraz daha iyi.

—. Ama niye?

DAVETLİ. Her şey iyi geçti. Eksiksiz, kusursuz. Amcalar-
dan dönerken bana «Çok kabasın» demez mi?

—. Kaba mı?

DAVETLİ. Evet kabaymışım. Görgüsüzmüşüm.

—. Halt etmiş onu.

—. Sana verdiğimiz kopyalardaki şeyleri İngiliz centil-
menleri bile bilmez be!

DAVETLİ. Ben merdivenden ve otobüsten önde iniyor-
muşum. Halbuki tam tersini yapmalıymışım.

—. Bizim kâğıtlara göre nasıl?

DAVETLİ. Yaptığım doğru canım. Kafam kızdı; çıkardım
kopyaları cümle cümle okudum.

—. Yaş!.

DAVETLİ. Buna karşılık o da çantasından kopyalar çı-
karmasın mı?

—. Vay!

—. Hadi be!

DAVETLİ. O da okudu. Kâğıtlarına göre dediği doğru.

Ama dedim, ben bunları şu kitaptan hazırladım. Ben

de falanca kitaptan dedi. Kabasın da kabasın, dedi.

Kızdım, zıbar e mi, dedim. O da, defol e mi, dedi.

Ben de bıraktım yolun ortasında, geldim. (*Sessizlik.*)

Ulan şunu öpemedim gitti; en çok ona yanıyorum.

—. (*Biraz sessizlikten sonra.*) Effelerin effesi! (*Güler.*)
HEPSİ. Efesi, effelerin effesi! (*DAVETLİ gülümser, o da
katılır.*)

—. Canını sıkma, hadi!

—. Hadi gel gezelim.

—. Ormana gidelim.

—. Hadi! (*Neşeyle tek sıra olurlar. Şarkı söyleyerek sah-
neyi dolanırlar.*)

HEPSİ. Baltalar elimizde — Uzun ip belimizde — Biz
gideriz ormana hop ormana!

Ağacın yanında dur — Baltayı sağdan savur — Bir de sol taraftan vur kuvvetle vur!

(Birden sesler, davranışlar çocuklaşır.)

Yaşlı kütük seçeriz — Karşılıklı geçeriz — Testereyle biçeriz hop biçeriz!

Kışın odun yanınca — Alevler parlayınca — Şarkı söyler döneriz hop döne... *(Birden dururlar. Bir şey hatırladılar sanki. Yüzlerde korku, sıkıntı. Hatırladıkları olayı yaşıyorlar. Sesler çocuksu.)*

- Ne yapıyor öyle?
- Bak bak inliyor.
- Elbiselerini parçalıyor. *(Kararsız, korkulu, şaşkın adımlarla hepsi kendi başına sahnede dolaşmaya başlarlar. Olayı yaşamamanın verdiği sıkıntı ürkek adımlarında belli oluyor. Kimi zaman baş döndürücü bir dolaşma, kimi zaman durgunlaşan bir hareket.)*
- Baksana öldürecek galiba.
- Çocuklar polis çağıralım.
- Koşun koşun polis çağıralım.
- O adam deli galiba.
- *(Havada birine.)* Polis amca, polis amca!
- *(Havada başka bir yere.)* Koşun koşun polis amca.
- *(Aynen.)* Şurada cinayet oluyor.
- Bir amca bir teyzeyi öldürüyor.
- İleride, ormanın içinde, çalılıarın arasında.
- Gözlerimizle gördük polis amca!
- Yere yuvarlanmışlardı.
- Teyze inliyordu.
- Amca hem onun elbiselerini parçalıyor...
- hem de ısıyor, durmadan ısıyordu.
- Çıldırılmıştı galiba.
- Ve teyze inliyordu.
- Koşun polis amca, koşun.
- Koşsanıza polis amca.
- İşte şu ileride.
- Polis amca niye hiç telâş etmiyor?
- Bizi niye kovdu sanki.

- Sessiz sessiz yaklaşıyor çalılara.
 - Seyrediyor. Aaa, seyrediyor.
 - Hiç ses çıkarmıyor.
 - Teyze de bağırılmıyordu. Niye seslenmiyordu?
 - Niye yardıma çağırılmıyordu?
 - Hiçbir şey anlamıyorum.
 - Anlamıyorum.
 - Niye?
 - Sanki... (*Kalakalılar. Aptallaşmış bir halleri var.*)
 - (*Uzun bir sessizlikten sonra.*) Bazı bazı babanı da annemi öyle ısıyor. O zaman ona o kadar kızıyorum ki. (*Sessizlik, hareketsizlik.*)
- BİRİ.** (*Bir başkasına hızla yaklaşıyor.*) Anne, bak ormanda ne oldu? Çalılardan arasında bir amcayla bir teyze gördük. Amca teyzenin üstüne çullanmıştı. Elbiselerini yırtıyor ve ısıyordu onu. Çok korktuk, anne. Polis amca da bizi kovdu, kendi çömelip seyretti. Onlar orada ne yapıyorlardı, anne?
- ANNE.** Sen anlamazsın. Bir daha oraya gitmek yok. Sonra ağzına biber sürerim ha! Ayıp şeyler onlar.
- ÇOCUK.** Ama niye anne?
- ANNE.** Orada eskiciler var. Küçük çocukların kanlarını emerler. Ayıp şeyler onlar.
- ÇOCUK.** O amca eskici miydi? Teyzenin kanını mı emiyordu?
- ANNE.** Sus! Ayıp şeyler bunlar.
- ÇOCUK.** Ama polis amca aldırmadı.
- ANNE.** Sen anlamazsın. Ayıp şeyler onlar. (*Çocuk düşünceci kalakalır.*)
- BİRİ.** (*Birden ortaya atılır.*) Ben anneme sordum. O amca dişçiymiş. Teyzenin dişini çekiyormuş.
- Hadi be! Saçmalama. Onlar oyun oynuyorlarmış. Kim ötekini daha çok ısırsa o kazanırmış. Amcam söyledi.
 - Hadi gelin biz de oynayalım.
 - Ayıp be ayıp!
 - Ama bu oyun kızlarla oynanırmış.
 - Öyleyse bundan sonra kızlarla hep bu oyunu oynaya-

lını ormanda...

- Ben ormana gitmem. Orada eskiciler var. Sonra kanımızı emerler. Hem çok ayıp!
- Diş çektirmek ayıp mı be?
- Sus be! Ayıp!
- Bağırma be! Ayıp!
- Öyle fısıllama da konuşulur mu? Ayıp!
- Doğru dürüst dursana; herkes bize bakıyor. Ayıp!
- Sen doğru dur. (*İtişirler.*)
- Döverim hal
- Ben de abime söylerim.
- Benim de abim var.
- Benim amcam var, dayım var.
- Görürüz bakalım sen bizim mahalleden geçersen.
- (*Ağlamaklı.*) Annee be!
- (*Ağlamaklı.*) Anne!
- Hey, yapmayın. Herkes bize bakıyor.
- Hadi, karşıdaki tepeye gidelim; uçurtma uçuralım.
- Ben gitmem. Orası uzak, hem تنها. Oraya hep kaka çocuklar gidermiş.
- Biz kaka çocuk muyuz ulan?
- Hem orada cinler dolaşır.
- Aptal, cinler gece dolaşır!
- Ama bir gece önce onların dokundukları şeye sen de dokun, bak nasıl çarpılıyorsun.
- Öyleyse gelin, bizim sokakta maç yapalım.
- Daha dün kovdular bizi ordan. Gürültü oluyormuş; cam kırarmışız. Hem de polis amcaya söylemişler.
- Evde oyna, annen kızar; sokakta oyna, polis kızar. Ormana gitme, tepeye gitme. Eee! Nerde oynayacağız biz?
- Hey bakın, kız okulu dağıldı; geliyorlar.
- Gelin hadi saçlarını çekelim, dövelim.
- Kırmızıhya bir şey yapamı döverim; o benim!
- Nasıl seninmiş, benim!
- Kavga ederiz; kim daha erkekse onun olur!
- Kesin kavgayı be!

- Hadi gidip çimdik atalım.
- Boş ver be! Onlar kalabalık, bizi ti'ye ahırlar.
- Onlar bize çimdik atarlar.
- Öyleyse, hadi gelin kaçalım. (*Geri geri giderler.*)
- Ben buldum! Şuraya açık resimler yapalım. Küfürler yazalım.
- Hadi siz etrafa bakın, biz yapalım. (*Üçü etrafı kolaçan eder.*)
- Sen resimleri yap, ben de yazı yazayım.
- Celen var mı?
- Yok, yok.
- Yaptımız mı, yaptımız mı?
- Bitti, gelin. (*Hızla toplanırlar. Çok hoşlanırlar, dürtük-leşirler, gülerler.*)
- Yuh! Şuraya bak, ne yazmış?
- Kadına bak kadına. Sinemadaki gibi.
- Hişt gelenler var, dağılın. (*Herkes sessiz bir kenara çekilir. Bir sessizlik.*)
- Başım dönüyor, çok halsizim. (*Kendi kendilerine konuşırlar.*)
- Sesim kalınlaşmaya başladı. Çatlak çatlak çıkıyor. Hiç de güzel değil bu!
- Bu yıl boyum ne kadar da uzadı. Sınıfın en uzun boy-lusu oldum birden. Deve gibi bir şey. Ah ne çirkin.
- Kafamı bir türlü toplayamıyorum. Dersleri bir türlü anlayamıyorum. Bir şeyler oluyor bana.
- Ya o neydi öyle? Ölüyorum sandım, kan içinde kaldı her yer. Ne korkunç manzaraydı o! Ayıp bir şey olsa gerek. Herkesten saklamalıyım; kimseye söylememeli-yim.
- Onu yapmadan rahat edemiyorum; yapmadan olamı-yorum. Ama sonra utanç duyuyorum kendimden, nef-ret ediyorum. Bir daha hiç yapmayacağım diye söz veriyorum kendi kendime. Ama olmuyor. Acaba çok mu kötü?
- Bir şeyler olup bitiyor. Ama anlamıyorum. Nedir bun-lar, niye oluyor? Bilmiyorum! Korkuyorum.

- Böyle şeyler olmazdı eskiden. Küçücükken mutluydum herhalde.
- Küçücükken başucumda,
Bana ninni söyledin.
Sabahları uyanınca,
Beni okşar, severdin.
(*Acı duyan, inilleyen bir sesle devam eder.*)
Benim annem, güzel annem,
Beni al dizlerine.
Kucağında okşa beni,
Ninniler söyle yine!
- Niye bu şarkıyı duyunca hep ağlamaklı olurum?
- Niye gözlerim dolar?
- Boğazım tıkanır böyle?
- Aklıma hep sıcak bir el gelir alnımda.
- Ve çocukluğumu hatırlarım birden.
- Sisler arasında annemi görürüm.
- Bir hasret sarar kalbimi.
- Sıcak bir sevgi.
- Yumuşak.

HEPSİ. Kucağında okşa beni,

Ninniler söyle yine!

(*Sessizlik. Hüzünlü bir an.*)

(*Birden bir hıçkırık duyulur.*)

(*Biri hıçkıra hıçkıra ağlıyor. Kesik kesik hıçkırıklar.*)

- (*Merakla.*) Ne oldu, ne var? (*Cevap yok.*) Canım ne var, ne oldu? (*Cevap yok.*) Bir şey mi var? (*Cevap yok.*) Birine bir şey mi oldu? Hasta mısın hanım? (*Cevap yok. Sarsar.*) Hanım, hanım, ne var, ne oldu?

ANNE. (*Hıçkırıklar arasında.*) Mahvolduk, bittik.

DAYI. (*Merakla yaklaşır.*) Abla, ne var, söylesene.

ANNE. Allahım, Allahım, Allahım...

AMCA. Yenge ne olursun, anlat.

DEDE. Anlatsana kızım, anlatsana evlâdım.

ANNE. Ah, ah. Ben bugünleri de mi görecektim? Başımıza bunlar da mı gelecekti? Neydi suçumuz Allahım? Namazımızı kıldık, orucumuzu tuttuk, kurban kestik.

Suçumuz neydi?

DAYI. Eyvahlar olsun, işler büyüyor.

AMCA. Amanın fena oluyorum.

BABA. Susun be. Bir de sizle uğraşmayalım.

ANNE. Bittik, bitttik, ah!

DAYI. (Ağlamaklı.) Ahhh!

AMCA. (Ağlamaklı.) Ahhh!

BABA. (Bağırır.) Hanım, ne var, söylesene be!

ANNE. Bizim kız... (Herkes dikkat kesilir.)

BABA. (Uzun bir sessizlikten sonra, korka korka.) Eee?

ANNE. (Korka korka.) Bugün.. bir oğlanla buluşmaya gitti.

HEPSİ. (Müthiş irkilirler, çığlık çığlığa.) Neee???

BABA. Ailemizin namusu beş paralık oldu. (Bitkin, bir yere çöker.)

AMCA. Vay talihsiz başımız vay! (Çöker.)

DAYI. Buyrun cenaze merasimine. (Çöker.)

DEDE. Rezaitül müthişe. (Çoktan çökmüştür bile.)

BABA. (Hırsta yerinden fırlar. Trajedi oynar gibi bir hali var.) Nerde benim silâhım? Nerde tabancam, tüfeğim? Gidip o namussuz kızı temizlemezsem bana da adam demesinler. Nerde tabancam?

DEDE. (O da trajedi oynuyor.) Oğlum, bunca yıldır hayattayım. Ne çocuklar, ne torunlar gördüm. Böylesine hiç rastlamamıştım. Bugün ailemizin şerefi lekелendi. Onu temizlemek sana düşer. Böyle torun olmaz olsun.

BABA. (AMCA'ya.) Kardeşim, ben yokum artık. Hapislerde kaç yıl yatarım, kaç yıl sürünürüm, Allah bilir. Karım, çocuklarım, evim sana emanet.

AMCA. Merak etme, ben hepsini idare ederim. (AMCA ile DAYI aptal tipli.)

BABA. Hepinize elveda, ben gidiyorum.

ANNE. (Trajedi sahnesi devam ediyor.) Hayır, dur. O benim kızım. Onu öldürtmem.

BABA. (ANNE'yi ittiği gibi yere yıkar. ANNE yerde, büyük jestlerle inilder.) Kes sesini karı. Zaten ne olduysa senin yüzünden oldu. Ondan önce senin hesabını gör-

meli. Anasına bak, kızımı al! (*Bundan sonra sahne çok normal. Trajik sahne aniden biter.*)

DAYI. Canım, hemen sinirlenme, dur bakalım.

AMCA. Hele yenge bir anlatsın olup biteni.

ANNE. Olup bitenin hepsi şu : kızın çantasını araştırıyordum, defterlerinin arasında kâğıt parçaları gördüm. Şüphe düştü içime. Tam iki saat uğraştım, parçaları birleştirdim. Ortaya bir mektup çıktı.

DAYI. Mektup ha!

AMCA. Ne yazılı?

ANNE. Edepsizce bir şey.

AMCA-DAYI. Nasıl, nasıl?

ANNE. Aynen şöyle : «Ruhum. Bugün gene buluşalım. Bir tanen.»

BABA. Hay ruhu kuruyası herif.

AMCA. Bir tanesi ha! Ay!

DAYI. Öteki de onun ruhu.

AMCA. Aman ne salak şeyler be!

BABA. Herif zengin mi bari?

ANNE. Ne bileyim? Keşke zengin olsa da hayırlısıyla başımızdan def etsek şu kızı.

BABA. Yo, geberteceğim onu, geberteceğim.

AMCA. Canım dur, kızı boşuna dövme. Oğlan kimin nesi bir öğrenelim.

BABA. Allah, Allah. Kızımı dövemeyecek miyim ben be! Babayım, ben. Baba. Nereden belli olacak benim babalığımı?

DAYI. Babalığı bırak da sen paralıya bak.

BABA. Yok efendim. İsterse herif Amerikann petrol kralı olsun. Bu ailenin namusu var. Bu mahallenin de namusu var. Hem namussuzluğun da bir namusu var. Yo, bu kadar fazla. Madem ki kızın gözü açıldı, bundan sonra okul yok. Sokak yok. Arkadaşa gitmek yok. Sinema yok. Gezmek yok. Pencereden bakmak yok. Mektuplaşmak yok. Madem ki bu kız kocaya verilecek çağa geldi, artık hayat hakkı yok. İşte bu kadar.

ANNE. Bari kızın kısmetini bağlamayalım.

BABA. Ben onu, bunu bilmem. Damadımı seçtim ben.

ANNE. O da ne demek, bu iş anaya düşer.

BABA. Babaya düşer.

AMCA. Amcaya da düşer.

DAYI. Dayıya da düşer.

BABA. (ANNE'ye.) Gözüne kestirdiğin biri var mı?

ANNE. Var.

AMCA. (BABA dönüp bakınca.) Var.

DAYI. (Aynı oyun.) Var.

BABA. Benim de var! Peki, seninkinin kaç bin lirası var?

ANNE. Beş bin.

AMCA. On bin.

DAYI. Sıfır!

BABA. (Bir an DAYI'nın cevabına irkilir. Sonra.) Benimki yirmi bin! Apartmanı var mı?

ANNE. Babasının var.

AMCA. Annesinin var.

DAYI. Yok.

BABA. (Gene irkilir.) Benimkinin kendi malı apartmanı var. Babası neci?

ANNE. Keresteci.

AMCA. Kum tüccarı.

DAYI. (Korka korka.) Babası belli değil.

BABA. (Neredeyse DAYI'yi pataklayacak. DAYI büzüülür.)

Benimki fabrikatör. Tuvalet kağıdı fabrikatörü. Gör-
dünüz ya benimki daha iyi.

AMCA. Ya bizim kızınki daha daha iyiyse?

BABA. (Duraklar.) Olur mu hiç? Bula bula bizimkini bulmaz öylesi.

ANNE. Aaa! Nesi varmış kızın! Bulaşık yıkar. Yama yamar. Yemek yapar. Ortalığı süpürür. Yatakları toplar. Sofra kaldırır. Daha iyisini mi bulacak sanki o herif?

AMCA. Bana bakın, hiç belli etmeyelim. Kızı göz hap-sinde tutalım. Oğlan kimmiş bir anlayalım.

DAYI. Çantasını, defterlerini karıştıralım, araştıralım. Ga-ranti aşk şiirleri yazıyordur, onları bulalım.

AMCA. (Şiir söyler.) Seni gördüm görelî, bana derler bir

deli.

DAYI. Seni sevdim seveli, kalbim oldu bereli.

AMCA. Kimbilir ne aptalca şeylerdir.

BABA. Aman susun, geliyor. Belli etmeyelim. İşin içyüzünü bir anlayalım, ben yapacağımı biliyorum. Eşsek sudan gelene kadar döveceğim. Döremez miyim? Bal gibi döverim. Elimden kurtarmaya kalkanı da pataklarım ha! Bilmiş olun.

KIZ. (*Uzun zamandan beri susan ve arkalarda oturan yerinden kalkar, öne doğru ilerler. Boşluğa konuşur.*) Sanki anlamıyor muydum, sezmiyor muydum? Adım adım peşimde olduğunuzu bilmiyor muydum? Her şeyimi didik didik ettiniz. Hasta, delice bir merakla beni gözlediniz. Ama gene bildiğimi okudum. Katıksız yalan söyleyerek ve içimden kahkahalarla gülererek aklıma eseni yaptım. Aylarca, yıllarca nefis bir komedi oynadık. Birbirini aldatan insanlar komedisini. Ama şimdi gülemiyorum bunlara. Bu samimiyetsizliğe gülemiyorum. Olduğu gibi olamamanın, yalancı, yapmacık olmanın acısını duyuyorum. Bunları hatırladıkça içimden bir şeylerin koptuğunu, kendimden bir şeyler verdiğimi duyuyorum. Oh... (*Bitkin, başka bir yere çekilir.*) (*Sessizlik. Her biri bir kenarda.*)

BİRİ. (*Oturduğu yerden.*) Evden nasıl çıkacağım şimdi? Nasıl izin alacağım. Allahım? Üf! Üstelik geç de kaldım. Ne yapmalı, ne etmeli? Habersiz kaçıp gitsem? Yahut bir şeyler hatırlamış gibi çığlıklar atarak telâşla fırlasam? Ama bunu bir defa kullandım. Ders çalışmaya gitmek numarası da çok eskidi. Bir arkadaşın annesi ölmüş desem? Gerçi bunu çok önce bir defa kullanmıştım, pek hatırlamazlar, ama durup dururken kimin annesini öldüreceğim. Battı balık, yan gider. Bir deneyeyim izin almayı. (*Ayağa kalkar.*) Hadi oğlum cesaret; göster kendini. (*Yutkunur.*) Hazır ol cenge ister isen sulh-u selâh. Hadi yürü bakalım. (*Bir iki adım atar, duraklar.*) Ay çıldıracağım, gide miyorum. Allahım sen bana kuvvet ver. Keşke şu an-

da düşüp ölsem de bu dertten kurtulsam; zıbarıp gitsem. Cesaret, cesaret! Güm güm güm diye odaya girmeli, ta gözlerinin içine bakıp «Ben gidiyorum» diyerek şrak diye dönmeli, kapıyı vurup gitmeli. Hadi, bir, iki.. üç. (*Gene duraklar.*) Ee, üç!!! Ufff!.. Ey Allahum. Görmez misin bu dünyamızın işlerini a be Allahum... Ha gayret, hadi bir iki adım daha. Ama sıkın artık, ufacık çocuklar gibi. Hadi canım aaa.. (*O sırada birinin karşısında bulur kendini : babası.*) Baba. Bir arkadaş var. Ders durumu çok kötü. Üstelik geçen gün bir de ödev yüklediler üstüne. Mahsus; sırf sınıfta bırakmak için... Çocuk zaten yatalak anasına bakmak zorunda. İşde çalışıyor. Ödevin altından kalkamayacak bu gidişle. Arkadaşlar karar verdik. Bu ödevini elbirliğiyle biz yapacağız, ona yardım olsun diye. Bugün de buluşacaktık. Müsaadenizle ben gideyim. (*O konuşurken babası oturduğu yerde, arkası ona dönük, asık bir suratla, yan yan bakarak dinliyordu.*)

BABA. Nerede buluşacaksınız?

ÇOCUK. Öteki mahallede, hemen.

BABA. Kim bu arkadaş dediğin?

ÇOCUK. Siz tanımazsınız.

BABA. Sen kendi derslerini bitirdin mi?

ÇOCUK. Çoktan bitirdim.

BABA. Nasıl bitirdin?

ÇOCUK. Bayağı işte, bitti.

BABA. Ders biter mi be?

ÇOCUK. Vallahi bitti işte.

BABA. Bitti ise, otur yabancı dil çalış. Elinde kitap gördüğüm yok!

ÇOCUK. Ona da çalışıyorum.

BABA. Gelecek yılın derslerine çalış, eski dersleri tekrarla. Biz mum ışığı altında çalıştık. Saçımızı karyolaya bağladık da öyle çalıştık.

ÇOCUK. Evet, biliyorum.

BABA. Cevap verme. Başımızı dersten kaldırmazdık. Yemez içmez, sınıf atlayarak giderdik. Ben on beş yaşında..

ÇOCUK. Evet.

BABA. On beş yaşında liseyi bitirdim.

ÇOCUK. Evet, öyle.

BABA. Kimle buluşacaksın?

ÇOCUK. İşte, arkadaşlar.

BABA. Nerde?

ÇOCUK. Arkadaşın evinde.

BABA. Arkadaşın evi nerde?

ÇOCUK. Beş sokak ileride.

BABA. Peki, ne çıkarın var?

ÇOCUK. Efendim?

BABA. Ödevi yapmaktaki çıkarın ne?

ÇOCUK. (*Çok şaşırılmış.*) Çıkar mı?

BABA. Cevap ver!

ÇOCUK. Ne bileyim?

BABA. Ne demek ne bileyim?

ÇOCUK. Hiç çıkarım yok.

BABA. Öyleyse niye yapıyorsun?

ÇOCUK. E.. yardım...

BABA. Hadi git işine, git. Yardımmış.

ÇOCUK. Gidebilir miyim?

BABA. Cehenneme kadar. Kaçta geleceksin?

ÇOCUK. Üç saat sonra. (*Uzaklaşır. Sendeler.*) Ayaklarım tutmuyor.

BAŞKA BİRİ. (*Atılır.*) Kim o arkadaşların?

ÇOCUK. Hani geçen gün gelmişlerdi ya, anne!

ANNE. Hani şu sigara içen, uzun boylu.

ÇOCUK. Evet, bir de öteki.

ANNE. Üstü başı yağlı, pasaklı olan mı? A oğlum kendine arkadaş mı bulamadın? Onlar it suratlı herifler.

ÇOCUK. Anne böyle konuşma. Arkadaşım onlar. En iyi, en sevdiğim arkadaşlarım.

ANNE. Ne olursa olsun. Sokakta görsem korkarım. Haydutlar gibi. Kendine arkadaş seçmesini bile bilmiyorsun.

ÇOCUK. Anne, iyi çocuklar onlar.

ANNE. Sana yakışmaz. Onlarla arkadaşlık etmen yakışık

almaz. Bir daha onlarla konuştuğunu görmeyeyim.

BİR BAŞKASI. (*Atılır.*) Ne biçim kılık bu? Pantolon ütüsüz, saçlar taranmamış. Serseriler gibi.

BİR DİĞERİ. (*O da atılır.*) Saçlarımı niye kestirmedin?

HEPSİ. (*Çocuğun başına toplanmışlardır. Peşpeşe konuşurlar.*) Ne zaman kestireceksin?

— Kestirmeden eve gelme.

— Ayakkabım niye boyasız?

— Ne zaman boyatacaksın?

— Boyatmadan eve gelme.

— Boyunbağımı düzelt.

— Kendine çekidüzen ver.

— Yolda dik yürü.

— Çamurlara basma.

— Ayakkabımı iyi giy.

— Karşıdan karşıya geçerken dikkat et. Sağa bak, sola bak, ondan sonra geç.

ÇOCUK. Peki, peki, peki!! (*Bitkin, yuvarlanırcasına uzaklaşır.*) İçimde hiç istek kalmadı. (*Bir iskemleye yığılır. Başını kollarının arasına gömer. Ötekiler duraklırlar, gözleriyle onu izlerler. Bir an duruş. Sonra birden acılı bir yüzle ileriye, boşluğa bakarlar. Dördü birden sıkıntı, üzüntü içinde. Öylece, kendi kendilerine ama, biribirlerinin sözlerini tamamlarcasına konuşurlar.*)

— Ben ne yaptım?

— Ne yaptım?

— Ben...

— Ne yaptım ben Allahım, ne yaptım?

— Niçin unutuyorum Allahım, niçin?

— Ve her seferinde gene tekrarlıyorum.

— Unutuyorum ve gene yapıyorum.

— Gene Allahım gene. (*Bir sessizlik. Yavaş yavaş iskemledekine bakarlar. Aşağıdaki konuşmalarda ufak adımlarla yavaş yavaş ona yaklaşır, etrafında toplanırlar. Tempolu konuşma, gerilimli bir sahne.*)

— Uyuyorsun.

- Bir elin başının altında.
- Saçların alınma yapışmış.
- Terlemişsin.
- Dudaklarına tatlı bir gülümseme yayılmış, mışıl mışıl uyuyorsun.
- Ve ben baban yatağının ucunda sana bakıyorum.
- Bunları sana, senin için söylüyorum.
- Ama beni duymuyorsun.
- Duysan da anlamazsın, biliyorum.
- Bir babanın çektiği acıyı anlamazsın.
- Bir babanın pişmanlığını.
- Yürek ezintisini.
- Anlamazsın bunları, biliyorum, anlamazsın.
- Ama ben de sana bunları yüzüne karşı söyleyemem.
- Bunu yapamam zaten.
- Bu gücü kendimde bulamam.
- Ne yaparsın?
- Terlemişsin.
- Soluyorsun.
- Ve her zamankinden daha cana yakınsın.
- Uyuyorsun. Belki de rüya görüyorsun.
- Rüyaların en tatsızını.
- Rüyaların en güzelini.
- Çocuklarına hudutsuz bir sevgiyle kollarını açmış babaların var olduğu bir ülkenin rüyasını.
- Ama bir de bak ki şu işin tuhaflığına, benim de en güzel rüyam buydu bir zamanlar.
- Yeni doğmuştun.
- Günlerim senle geçiyordu.
- Yediğim yemekte, içtiğim suda, her şeyimde sen vardın.
- Hep seni düşünüyordum.
- Senin en yakın arkadaşım olmayı kuruyordum.
- Sevincinle gülmek, acıyla ağlamak istiyordum.
- Yıllar çok şeyi yıprattı.
- Nihayet bugün elimde, avucumda hiçbir şeyin kalmadığını anlıyorum.

- . Rüyalarımı unuttuğumu anlıyorum.
- . Dostun, arkadaşın olamadığımı anlıyorum.
- . Senin için uzak durulması gereken biri olduğumu görüyorum.
- . Benden çekindiğini, korktuğunu iyice seziyorum.
- . Anlıyorum, anlıyorum.
- . Korku, sadece bu.
- . Günler nasıl da yıpratmış bizi.
- . Sevgiyi nasıl da unutturmuş.
- . Nasıl da kurutmuş duygularımızı.
- . Sana çok sert davrandım, biliyorum.
- . Her şeyine kusur buldum.
- . Yemek yemene, çalışmana.
- . Oynamana.
- . Giyinmene hep kusur buldum.
- . Hep çıktım.
- . Avaz avaz bağırdım.
- . Çorabın yırtıldığı, ayakkabın patladığı, kalemin kaybolduğu zaman.
- . Tersledim, çıktım.
- . Parasını kendin verecek olsaydın daha dikkatli kul lanırdın, dedim.
- . Bunu söyleyen de bendim. Bir baba, düşün.
- . Bugün pişmanım.
- . Senden çok şey beklemişim.
- . Çok şey istemişim.
- . Pişmanım bugün.
- . Daha ufacıksın, görüyorum.
- . Yardıma muhtaçsın, biliyorum.
- . Biliyorum, sevgiye muhtaçsın.
- . Bunları sana senin için söylüyorum.
- . Ama beni duymuyorsun.
- . Duysan da anlamazsın, biliyorum.
- . Zaman çok şeyi yıpratmış.
- . Çok şeyi almış elimizden.
- . Bundan sonra değişebilir miyim ben?
- . Sen değişebilir misin?

— Sanmıyorum.

— Bu post kavgası böylece sürüp gidecek, biliyorum.
(*Sessizlik; başlar öne düşer.*)

BİRİ. Çocuğa bir elbise bile alamadık. (*Guruptan ayrılır, uzaklaşır.*)

BAŞKASI. Alamadık, evet. Ne yapayım? Elimden gelen bu. Böyle yetişmesini istemezdim ben de.

BİRİ. Çocuğu bir yatılı okula bile yollayamadık.

BAŞKASI. Evet, yollayamadık. Daha iyi okullarda okumasını ben de isterdim.

DİĞERİ. Benden daha iyi yetişsin isterdim.

ÖTEKİ. İsterdim benden daha ileri olsun.

BAŞKASI. Hiç sıkıntı çekmesin.

ÖTEKİ. Her istediğini alabilirsin.

DİĞERİ. Her istediğini yapabilirsin.

BİRİ. Çocuğa bir bisiklet bile alamadık.

BAŞKASI. Anlamıyor musun, imkânım buydu benim. Elimden daha fazlası gelmezdi.

DİĞERİ. Köleler gibi çalıştım onun için, sizler için.

ÖTEKİ. Köleler gibi çalışıyorum.

BİRİ. Pısrık olmasaydın daha fazla kazanabilirdin.

BAŞKASI. Sen de süsüne, giyimine bu kadar düşkün olmasaydın daha çok imkân sağlardık çocuğa.

BİRİ. Evet, bohçacı kadınlar gibi gezecektim, değil mi? Öte yanda, sen, keyfin için para harcamasını biliyorsun ama.

BAŞKASI. Onu da mı çok gördün bana, onu da mı çok gördün?

BİRİ. Evet, her zaman sen haklısın da ben haksızım, değil mi?

BAŞKASI. Hesaplayalım istersen, bugüne kadar kim keyfi için daha çok para harcamış.

BİRİ. Ben her zaman hazırım buna. Zaten ne gördüm ki senden.

BAŞKASI. Ya! Babanın evinde gördüydün, değil mi?

— Baba!

BAŞKASI. Ben olmasaydım, bu yaşına kadar oturacaktın

babamın evinde.

BİRL. A sevsinler, şuna da bak. Talipler birbirini yiyordu da içlerinden seni adam sandık.

—. Anne!

BAŞKASI. Hadi, hadi. Ben senin ne olduğunu bilmez miyim sanıyorsun!

—. Baba, ne olursun...

BAŞKASI. Sümüklü sümüklü bir halin vardı. Seni aldım da adam ettim.

—. Babal

BİRL. Ya sen kendini bir matah mı sanıyorsun? Her kadın sana dayanır mıydı sanıyorsun? Şirketteki daktilo seni çeker miydi sanıyorsun?

BAŞKASI. Ne? O ne demek o?

—. Anne...

BİRL. O yelloz sana kırıyıyor diye için gidiyordu ama, beni boşayamıyordun.

BAŞKASI. Ne demek o?

—. Anne sus!

BİRL. Ondan gelen mektup elimde.

BAŞKASI. Bunu yaptın ha?

BİRL. Ondan önceki sarışın çiyandan hiç söz etmiyoruz.

BAŞKASI. Ya sen, ya sen.

BİRL. Neyim varmış ki benim?

BAŞKASI. Senle bir yere gitmeye hâlâ utanıyorum. Herkes peşimizden seni gösterip o oğlun yerindeki üniversiteli ile aranda olup bitenlerden söz ediyor.

—. Anne! Baba!

—. Susun, ne olursunuz susun!

BİRL. Camıma değsin, iyi ettim. Kafam kızsın gene başlarım.

BAŞKASI. Defol evimden, sokak süprüntüsü. Defol!

BİRL. Gidiyorum işte, karşıma çıkan ilk erkeğin kollarına...

BAŞKASI. Hayır, olmaz. Dön geri. *(Birden sahnenin öbür yanından, çılgık gibi bir inleme duyulur. Hepsi irkilir, duraklarlar. Başlar döner. Bir köşede uzun zamandan beri oturan, hattâ uyuklayan biri vardı. O inli-*

yor. Herhalde kâbus görüyor. Ötekiler yavaş yavaş çevresinde toplanırlar.

KÂBUS GÖREN. (Uyuyor ve çırpınıyor.) Avvvhh! (Hiçkırır.) Hayır, hayır!

—. Hişt, hişt.

—. Uyan.

—. Uyan be.

—. Hey, anam babam uyan.

—. Hişt! (Kâbus gören yavaşça gözlerini açar. Etrafına uzun uzun bakar. Boş gözler. Soluyor. Ufak hıçkırıklar. Yavaş yavaş toparlanır, kendine gelir.)

—. Ne oldu?

—. Nen var?

—. Tatsız bir rüya mı?

KÂBUS GÖREN. Bir kâbus.

—. Nasıl bir şey?

KÂBUS GÖREN. Anlatacağım. (Ayağa kalkar. Yaşayarak anlatmaya başlar.) Hep beraberdik. Top oynuyorduk. Çok neşeliydik. Durmadan gülüyorduk. Hem gülüyor, hem de topu tekmeleyip duruyorduk. Kendimi tüy gibi hissediyordum. Bir ara bana kaleye geç, dediniz. Sesiniz garipti, irkildim. Yüzünüzde bir yabancılık sezdim birden. Sanki sizi tanımıyordum, sanki sizi hiç görmemiştim. Bakakaldım. Birden dört bir yanımdan topların geçip gittiğini gördüm. Bir anda olmuştu hepsi. Kurşun gibi yağıyordu toplar. Sahanın kenarında sürüyle insan «gol» diye haykırıyordu. Sağa, sola atılmak istedim. Kale çok büyük geldi bana; hudsuz geldi. Erişilmeyecek, yetişilmeyecek gibi geldi. Çırpınıyordum, atlıyordum, koşuyordum. Halk durmadan bağıyordu; çığlık çığlığa bağıyordu; delice, zevkle, şehvetle bağıyordu. Birden sizleri karşımda gördüm, hemen yanımda.. Nefretle soluyordunuz. «Aptal,» diye bağırdınız, «sersem, beceriksiz, kuş beyinli.» Ağzımı açıp bir şey diyemedim. Üzerime geliyordunuz; beni dövecektiniz. Böyle niye birden değiştiğinizi anlamamıştım. Beni niye suçlu bulduğunuzu

anlamamıştım. Yumruklarınız yavaş yavaş kalktı havaya. Dişleriniz gıcırdayordu. Halk «*zur, zur*» diye haykırıyordu. Duramadım, kaçtım. Sizler, bütün halk peşime düştünüz. Dümdüz ovada koşuyorduk. Yüzlerce kişi, binlerce kişi... Arkamdaki uğultu git-tikçe yaklaşıyordu. Yakalanacaktım. Hemen bir sıçrayışta oradaki bir telefon direğinin tepesine çıktım. Ve dönüp yüzlerinize baktım. Aşağıda yığınla insan vardı. Kocaman kocaman kürklü kadınlar, şişman şişman kadınlar, gerdanlı, kolyeli, bilezikli kadınlar... Göbekli adamlar; kalın enseli, smokinli, köstekli adamlar... Koyun gözleriyle bana bakıyor, geviş getiriyor, çirkin çirkin sırtıyorlardı. Ve bağırıyorlardı: «*Gel buraya, gel buraya. Gel aramıza, gir içimize.*» İğrençtiler. Kokuyorlardı. Tiksindim. Dayanamadım, ağız dolusu tükürdüm üstlerine. Nefretle, kinle tükürdüm. Birden onların, aşağıdakilerin annemle babam olduğunu farkettiler. Onlar değişmişlerdi birden. Annemle babam olmuşlardı. Başımın ağrıdığını hissettim. Kafam zonkluyordu. Çıldıracaktım. Aşağıda annemle babam kızgın bana bakıyorlardı ve «*Bunu bana yaptın ha! Bana ha!*» diyorlardı. Sesleri uzaklarda yankıyordu. Gözlerim kararıyordu. Bana ha, devam ediyordu. Dayanamadım artık. Başladım bağırma. Size ya, evet size, diye bağırma. Ağzımdan tükürük ve kan sıçırıyordu. Konuştum da konuştum. Konuştum da konuştum. Birden yukarılara, bana doğru yükseldiklerini, uzadıklarını gördüm. Her yerleri çamur olmuştu. Çamurdan yemyeşil. Gözleri canavar gibi parlıyordu. Bana doğru yükseliyorlardı. Ağızları açılıp kapanıyor, kolları beni yakalamak için uzuyor, uzuyordu. (Çığlık çığlığa.) Yemyeşildiler. Korkunç ve iğrençtiler. Soluklarını hissediyordum. Dört başlı bir canavardı üstüme gelen. Son bir çaba ile kollarımı göğsüne batırdım. İşte o zaman kollarımın kocaman birer bıçak olduğunu farkettiler. Durur muyum, batırdım da batırdım. Her tarafından çamur sıçırıyordu. Vıcık vıcık

çamurlara ellerimi daldırıyor, koparıp koparıp atıyordum. Koparıp, koparıp, koparıp... Birden yere serildi. (*Soluk soluğa durur. Bir an sesi titrer.*) İşte o zaman yerde upuzun annemle, babamı gördüm. (*Hiçkırarak.*) Onları öldürmüştüm, ben onları öldürmüştüm. Olacak şey mi bu, görülecek rüya mı bu?

- (*Kısık sesle.*) Bazı bazı nasıl da böyle olmayacak yasadak rüyalar görürüz.
- Direğin tepesindeyken «Sizlere ya, evet sizlere» diye bağıryordum. «Buraya gelmek için allı pullu dilekçe mi verdim sanıyorsunuz,» diyordum. «Benim şimdi burada olmama, acı çekmeme sebep sizsiniz, siz. Bir anlık bir hatânız yüzünden.»
- (*Dalgin.*) Boşanıp ayrıldıkları zaman ufaktım. Bazı ona, bazı da ötekine gidiyordum. Bana hep birbirlerini kötülüyorlardı; kendilerinin beni ötekinden çok sevdiğini söylüyorlardı. Günün birinde barıştılar ve gene evlendiler. O eski sevgi gösterileri kalmamıştı artık. Ben sadece bir silâh olmuştum. Sık sık dalaşıyorlar, sık sık kavga ediyorlardı. Hepsinde ben ya sebeptim, ya da sonuç. Bir silâhtım.
- «Yalan söylüyorsun» demişti. Yalan söylemiyordum. Gene «Hayır, yalan söylüyorsun» demişti. Sanki yalan söyleyip, «Evet, yalan söyledim» dememi istiyordu. Çılgık çılgına haykırdım: «Yalan söylemiyorum». Tepiniyordum. İpler kollarımı acıyordu. Ağlıyordum. Ve odun durmadan iniyor, iniyordu üstüme. Deli gibiydi. Cırtlak cırtlak bağıryordu. Ve odunla beni durmadan dinlenmeden dövüyordu. Halbuki yalan söylememiştim. (*Herkes dalgin, saykılıyor gibi. Buhran gittikçe artıyor.*)
- Direğin tepesinde «Buraya gelmek için allı pullu dilekçe vermedim» diye bağıryordum.
- «Senin doğmanı biz istemiş miydik sanıyorsun» dedi. «Bileimsiz bir zamanda doğdun. Bütün tasarılarımızı altüst ettin, huzurumuzu kaçırdın. Sen istenmemiş çocuksun, bunu iyi bil. İstenmemiş çocuk»

Kapıya o zaman atıldım ve bütün camı tuzla buz ettim. Nasıl oldu da o gün ölmedim, hâlâ şaşarım. Bir zaman sonra da yatılı okula niye gönderildiğimi anladım. Onları rahat bırakmak için.

- Kimi zaman yaşlı büyük annemdi başumdaki; kimi zaman annem... Babamı akşamları içki masasında görürdüm. Çocukluğumdan kalan hep bu, işte : bir içki şişesi, ıssız soğuk odalar, gözler; korkan, ağlayan, kin-ci, şüpheli, boş gözler ve sevgi asla. Bütün evi bir gece içinde temelinden yakmayı ne kadar istemiştım bir zamanlar. Daha sonraları da lisede, evlenme dairesine bomba koymayı kurmuştuk arkadaşlarla.
- İçimde pır pır eden, beni rahat bırakmayan, kaçıp gitmek isteğiydi. Uzaklara, ta uzaklara. Ve orada her şeye yeniden başlamak. Seve seve gidebileceğim, içinde katıksız huzuru bulabileceğim bir evle başlamak. Meydan savaşımdan yeni çıkmış gibi düzensiz, karmakarışık bir evle değil.
- Direğin tepesinde «Buraya gelmek için dilekçe mi verdim sanki» diye haykırdım. Bunu nasıl dedim, Tanrım? Ve onları nasıl öldürdüm? Yapılacak şey miydi bu? (*Ayağa fırlar, ötekilere.*) Beni bağıtlarsınız, değil mi? Biliyorum, doğru değildi bu. Doğru değildi. (*Hepsi ayakta. Yavaş yavaş bir daire kurarlar. Hepsi birbirlerine yakarılır. Krizli bir sahne.*)
- Her şeye rağmen, benim iyiliğimi istediniz, biliyorum.
- Biliyorum, çok güç koşullarda yetiştiniz.
- İyi bir öğrenim yapamadınız.
- Mutlu olamadınız, biliyorum.
- Benim iyiliğimi istediniz.
- Mutlu olmamı.
- İyi yaşamamı.
- Biliyorum, hepsini biliyorum.
- Ve haklısınız.
- Ama ne olur şunu anlayın ki, ben de başka türlü yapamazdım.
- Bilmiyorum niye, fakat başka türlü yapamazdım.

- . İnanın ki ben de sizin kadar mutsuzum.
- . Ne yapacağımı bilemiyorum.
- . Kararsızım, umutsuzum.
- . Biri şöyle ol dedi, biri böyle.
- . Biri şu tarafa git dedi, biri bu tarafa.
- . Bunu seveceksin dediler; onu sevenleri tepelediklerini gördüm.
- . Bir şeyler yapayım dedim, karşıma dikildiler.
- . Sindirdiler, susturdular.
- . İşte böylece kalakaldım ortada.
- . Ülküsüz, dayanaksız kalakaldım.
- . İnançsız, huzursuz.
- . Düşünüyorum, bir gün ben de evleneceğim. Benim de çocuklarım olacak.
- . Bunu öylesine istiyorum ki bilemezsiniz.
- . Düzenli, tertemiz, pürüzsüz bir hayat kurmak.
- . Öldükten sonra çocukları tarafından hudutsuz, lekesiz bir sevgiyle anılan biri olmak istiyorum.
- . Bütün bunları düşündükçe öyle korkuyor, öyle korkuyorum ki.
- . Hiç cesaretim kalmıyor.
- . Sorumluluktan, ödevden korkuyorum iyice.
- . Çocuklar gibi olmak istiyorum. Çocuklar gibi sorumluluktan uzak.
- . Çocukluğumu yeniden yaşamak istiyorum. *(Kriz gittikçe artıyor, birbirlerine iyice yaklaşmışlar. El ele, vücut vücuda. Yavaş yavaş seyirciye doğru dönerler, son sözleri onlara doğru haykırırlar.)*
- . Verin bana çocukluğumu, verin!
- . Boş yere harcadığım...
- . Boş yere harcadığımız çocukluğumu...
- . Verin bana, geri verin!
- . Ve ne olursunuz bir de...
- . Her şeyi çözümlemek için...
- . Bir tutam...
- . Bir damla...
- . Ama en saf...

- En temiz, en gerçek...
- En katıksız tarafından...
- Bir damla sevgi...
- Ve ne olursunuz nefretin değil...
- Sevginin sırlarını öğretin bize!
(Işıklar birden söner. Oyun biter.)

Aralık — 1959

Atila Alpöge

1935 yılında, İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini çeşitli Anadolu şehirlerinde yaptı. Daha sonra Galatasaray Lisesinde okudu. İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesinden mezun oldu. Şimdi yedek subaydır. 11 yıldan beri tiyatroyla uğraşmaktadır. Galatasaray Lisesi Tiyatrosunda, Tiyatro Derneğinde, Teknik Üniversiteller Tiyatrosunda, Genç Oyuncularda kurucu, yönetici, sahneye koyucu, oyuncu olarak çalışmıştır. Hâlâ Genç Oyunculardan biridir.

Cürük Elma 1959 Aralığında yazılmış ve *Genç Oyuncular* tarafından 1961 Ağustosunda sahneye konulmuştur. Topluluk o zamandan beri oyunu değişik yerlerde, değişik şehirlerde temsil etmiştir.

De Yayınevi dünya edebiyatının en güzel tek perdelik oyun'larını dilimize kazandırmak amacıyla baş'adığı bu seride zaman zaman genç Türk yazarlarının oyunlarına da yer vermek isteğindedir.